

**संत गाडगेबाबा नागरी स्वच्छता अभियानाच्या
मार्गदर्शक तत्वांमध्ये सुधारणा करणेबाबत**

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,

शासन निर्णय क्रमांक : नास्वअ-२००७/ प्र.क्र.६४ / पापु-२१

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.

दिनांक : २६ ऑक्टोबर २००७

- पहावे :**
१. शासन निर्णय, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.अभियान २०००/प्र.क्र.६९/पापु.२१, दिनांक १९.१०.२००२.
  २. शासन निर्णय, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.अभियान २०००/प्र.क्र.६९/पापु.२१, दिनांक १.२.२००३.
  ३. शासन निर्णय, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.नास्वअ २००३/प्र.क्र.५/पापु.२१, दिनांक २.७.२००३.
  ४. शासन निर्णय, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.नाअले २००३/प्र.क्र.७/पापु.२१, दिनांक २.८.२००३.
  ५. शासन निर्णय, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.नाअले २००३/प्र.क्र.१८/पापु.२१, दिनांक ३०.१०.२००३.
  ६. शासन निर्णय, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.अभियान-२००३/प्र.क्र. १८/पापु.२१, दिनांक २४.१२.२००३
  ७. शासन निर्णय, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.अभियान-२००६/प्र.क्र. ६१/पापु.२१, दिनांक १२.२.२००७

प्रस्तावना :

राज्याच्या नागरी भागामध्ये सन २००२-०३ पासून राबविण्यात येत असलेल्या संत गाडगेबाबा नागरी स्वच्छता अभियानामध्ये प्रतिवर्षी सहभागी होत असलेल्या राज्यातील बहुतांश नगरपालिका व महानगरपालिका यांनी स्पर्धेच्या विविध निकषांतर्गत बजाविलेल्या उल्लेखनीय कामगिरीमुळे नागरी भागामध्ये स्वच्छता कार्यक्रमाची यशस्वितेकडे वाटचाल सुरु आहे. या अभियानांतर्गत जलशुद्धीकरण, घनकचरा निर्मूलन, जलनिःस्पारण व्यवस्था, घनकचन्यापासून खतांची निर्मिती, ऐतिहासिक स्थळांचे नूतनीकरण, वृक्षारोपण व शहरांचे सौंदर्यीकरण अशा विविध प्रकल्पांमुळे शहरांमध्ये स्वच्छता निर्मिती व पर्यावरणातही सुधारणा होऊन सर्वसामान्य जनतेचे आरोग्यमान सुधारण्यास मदत झाली. त्याचप्रमाणे, नागरी क्षेत्रातील जनतेत एकजुटीची व विधायक कामांसाठी एकमनाने पुढे येण्याची मानसिकता निर्माण झाल्याचे दिसून आले.

२. संत गाडगेबाबा नागरी स्वच्छता अभियानांतर्गत स्पर्धेसाठी विहीत करण्यात आलेल्या विविध निकषांपैकी बहुतांश निकषांतर्गत फलनिष्पत्ती झाल्याचे दिसून आले असले तरी, या अभियानाच्या कार्यपद्धतीमध्ये खालील उणीवा / मर्यादा आढळून येतात :-

- (अ) सध्याच्या कार्यपद्धतीमध्ये प्रत्येक शहराची अभियानाच्या विविध निकषांतर्गत संबंधित वर्षाच्या सुरुवातीस काय स्थिती (Baseline Information) होती, हे नमूद करण्याची तरतूद नसल्यामुळे शहरांनी अभियान कालावधीत केलेली प्रगती तपासून पाहता येत नाही. तसेच, नागरी संस्थेची संबंधित वर्षाच्या अभियानाच्या सुरुवातीची स्थिती आणि त्याच वर्षाची शेवटची स्थिती यांची तुलना करता येत नाही.
- (ब) गंल्या ४ वर्षांच्या अभियान कालावधीत अभियानाच्या विविध निकषांतर्गत काही शहरांनी त्यांना परिणामकारकरित्या उपलब्ध होणाऱ्या नागरी सुविधांमुळे अंतीम टप्पे गाठले आहेत. त्यामुळे कमी प्रमाणात नागरी सुविधा उपलब्ध होणाऱ्या शहरांना अथक प्रयत्न करूनही अंतीम टप्पा गाठलेल्या शहरांशी स्पर्धा करणे शक्य होत नाही. त्यामुळे या खालील टप्प्यावरील शहरांना स्पर्धेत वरचा स्तर गाठता येत नाही अथवा त्यांना त्यकरिता उत्तेजनही मिळत नाही.
- (क) अभियानातील स्पर्धेसाठी विहीत केलेल्या निकषांतर्गत करण्यात येणाऱ्या कामगिरीसाठी संबंधित नागरी संस्थांचे (Gradation) प्रतवारी न ठरविण्यात आल्यामुळे, संबंधित संस्थांकडून अभियानांतर्गत करण्यात येणाऱ्या कामगिरीचे परिणामकारकरित्या मोजमाप करता येत नाही. अभियानांतर्गत विविध शहरांमध्ये होणारी सुधारणा ही सतत सुरु राहणारी प्रक्रीया आहे. यासाठी नागरी संस्थांची प्रतवारी (Gradation) करणे आणि खालच्या प्रतवारीतून वरील प्रतवारीत जाणाऱ्या शहरांची योग्य ती दखल घेणे आवश्यक आहे.

- (ड) तसेच, या अभियानांतर्गत स्पर्धेच्या ३ फेन्या घेण्यात येतात. या ३ फेन्यांपैकी स्पर्धेच्या दुसऱ्या व तिसऱ्या फेन्यांमधील समित्यांवर वर्ग - १ दर्जाचे अधिकारी आहेत. या प्रशासकीय अधिकाऱ्यांच्या कार्यव्यस्तेमुळे तसेच, निवडणूका, नैसर्गिक आपत्ती यामुळे स्पर्धेच्या या फेन्या विहीत कालावधीत संपन्न होत नाहीत. त्यामुळे प्रत्येक वर्षाच्या अभियानाचा कालावधी पुढे ढकलावा लागतो.
- (इ) तसेच, सध्याच्या मुल्यांकन पद्धतीत सुधारणा करून ती सुलभ, वस्तुनिष्ठ आणि कालबद्ध करणे आवश्यक आहे. तसेच, राज्याचा नागरी भाग हागणदारीमुक्त करणे हा आता या अभियानाचा लक्षांक आहे.

३. वरील सर्व बाबी विचारात घेऊन, सन २००७-०८ च्या नागरी स्वच्छता अभियानापासून, अभियानांतर्गत प्रतिवर्षी घेण्यात येणाऱ्या स्पर्धेकरिता विहीत करण्यात आलेल्या निकषांची आणि प्रत्येक फेरीतील तपासणी समितीची फेररचना करणे आणि स्पर्धेच्या विविध फेन्यांमध्ये राज्य शासनाकडून देण्यात येणाऱ्या बक्षिसांचे मापदंड बदलणे आवश्यक आहे. त्यानुसार हे अभियान अधिक व्यापक स्वरूपात व परिणामकारकरित्या राबविण्यासाठी दिनांक १२/२/२००७ चा शासन निर्णय अधिक्रमित करून, त्यात योग्य ते बदल करून सुधारित शासन निर्णय निर्गमित करण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता.

शासन निर्णय :

प्रस्तावनेत नमूद केलेली पाश्वभूमी विचारात घेऊन, संत गाडगेबाबा नागरी स्वच्छता अभियानाच्या अंमलबजावणीबाबतचा दिनांक १२/२/२००७ चा शासन निर्णय अधिक्रमित करून सन २००७-०८ या वर्षी राबवावयाच्या अभियानापासून खालील सुधारित मार्गदर्शक तत्वांनुसार संत गाडगेबाबा नागरी स्वच्छता अभियान व पंडित जवाहरलाल नेहरु स्वच्छ शहर स्पर्धा दरवर्षी दिनांक २ ऑक्टोबर पासून राज्यातील नागरी भागात राबविण्यात यावी. या अभियानात सहभागी होणाऱ्या महानगरपालिका / नगरपरिषदा / नगरपंचायती यांच्यातून उत्कृष्ट कार्य करणाऱ्या नागरी संस्थांना "भारतरत्न पंडित जवाहरलाल नेहरु" यांच्या नावाने पारितोषिके देण्यात येतील.

२. सदर शासन निर्णयानुसार राबविण्यात येणाऱ्या संत गाडगेबाबा नागरी स्वच्छता अभियानांतर्गत मार्गदर्शक तत्वे खालीलप्रमाणे राहतील :-

(I) संत गाडगेबाबा नागरी स्वच्छता अभियानांतर्गत भारतरत्न पंडित जवाहरलाल नेहरु स्वच्छ शहर स्पर्धेसाठी तपासावयाच्या विहित बाबी व निकष :-

संत गाडगेबाबा नागरी स्वच्छता अभियानांतर्गत घेण्यात येणाऱ्या स्वच्छ शहर स्पर्धेकरिता विहित करण्यात आलेल्या यापूर्वीच्या निकषामध्ये काही प्रमाणात बदल करून त्याचे "अ व ब" या दोन गटात विभाजन करण्यात येत आहे. यापैकी अ गट हा अभियानामध्ये भाग घेणाऱ्या सर्व नागरी संस्थांसाठी सक्तीचा ठरविण्यात येत असून राज्य स्तरावरील सर्वात स्वच्छ शहर स्पर्धेचे उद्दीष्ट गाठण्याकरीता ब गटातील निकषामध्येही उत्कृष्ट कामगिरी बजावणे आवश्यक राहील.

"अ" गटातील घटक (निकष) व त्यांना दयावयाचे गुण (सक्तीचे घटक)

१) पाणी पुरवठा व व्यवस्थापन	:	१०० गुण
२) सांडपाणी व्यवस्थापन	:	१०० गुण
३) शौचालय व्यवस्थापन (वैयक्तिक, सार्वजनिक व संस्थीय शौचालये)	:	१०० गुण
४) हागणदारी मुक्त शहर, सार्वजनिक आरोग्य, IEC	:	१०० गुण
५) घनकचरा व्यवस्थापन	:	१०० गुण
 "अ" गटातील घटकांसाठी एकूण	:	५०० गुण

"ब" गटातील घटक (निकष) व त्यांना दयावयाचे गुण	(वैकल्पिक घटक)
१) नागरी सुविधा, पर्यावरण, रस्ते विकास, सुशोभिकरण व विकास आराखडयाची अंमलबजावणी	१५० गुण
२) अतिक्रमण निर्मूलन व अनधिकृत बांधकामांनाप्रतिबंध	१०० गुण
३) शिक्षण, सामाजिक सुविधा, माता / बाल संगोपन	१०० गुण
४) मनुष्यबळ व आर्थिक व्यवस्थापन आणि सुशासन	१०० गुण
५) आर्थिक विकास, रोजगार निर्मिती, दारीद्रय निर्मूलन	५० गुण
"ब" गटातील घटकांसाठी एकूण	५०० गुण
"अ" आणि "ब" घटक मिळून एकूण बेरीज	१००० गुण

वरील निकष आणि त्यासाठी विहित करण्यात आलेल्या पोटबाबी यांच्या गुणांकनाची पद्धत सोबत जोडलेल्या परिशिष्ट-अ प्रमाणे राहील. त्या अनुषंगाने, प्रत्येक महानगरपालिका / नगरपरिषदा / नगरपंचायती यांनी या संदर्भात परिणामकारकपणे कार्यवाही करावी. संबंधित नागरी संस्थांनी केलेल्या कार्यवाहीच्या अनुषंगाने, परिशिष्ट-अ मधील विहित बाबींना गुण देऊन सर्वात स्वच्छ पार्षद वॉर्ड / प्रशासकीय वॉर्ड / महानगरपालिका / नगरपालिका / नगरपंचायती निवडण्यात याव्यात.

(II) स्पर्धेसाठी खालीलप्रमाणे गट राहतील :-

अ. महानगरपालिकांचे खालीलप्रमाणे वर्गीकरण करण्यात येत आहे :-

- (१) गट क्र. १ - १० लाखापेक्षा अधिक लोकसंख्या (सन २००१ च्या जनगणनेनुसार)
असलेल्या महानगरपालिका
- (२) गट क्र. २ - १० लाखापेक्षा कमी लोकसंख्या (सन २००१ च्या जनगणनेनुसार)
असलेल्या महानगरपालिका

ब. नगरपरिषदांचे खालीलप्रमाणे वर्गीकरण करण्यात येत आहे :-

- (१) गट क्र. ३ - सर्व अ व ब वर्ग नगरपालिका
- (२) गट क्र. ४ - सर्व क वर्ग नगरपालिका व नगर पंचायती

(III) राज्य शासनाकडून द्यावयाच्या बक्षिसांसाठी नागरी संस्थांची प्रतवारी (Gradation) :-

- (१) अ + - ९०% व त्याहून अधिक गुण
- (२) अ - ८०% ते ८९%
- (३) ब - ७०% ते ७९%
- (४) क - ५०% ते ६९%
- (५) ड - ५०% पेक्षा कमी गुण

(IV) संत गाडगेबाबा नागरी स्वच्छता अभियानांतर्गत भारतरत्न पंडित जवाहरलाल नेहरु स्वच्छ शहर स्पर्धेसाठी राज्य शासनाकडून गटनिहाय आणि फेरीनिहाय देण्यात येणारी बक्षिसाची रक्कम खालीलप्रमाणे आहे :-

- (अ) स्पर्धेमध्ये सहभागी होणाऱ्या चारही गटांमधील नागरी संस्थांनी पहिल्या फेरीमध्ये निवड होणाऱ्या पार्षद वॉर्डांची बक्षिसे त्यांचे स्तरावर स्वःनिधीतून अथवा प्रायोजित करून द्यावीत.

- (ब) स्पर्धेच्या दुसऱ्या फेरीमध्ये गट क्रमांक १ व २ मधील महानगरपालिका, गट क्रमांक ३ मधील अ व ब वर्ग नगरपरिषदा आणि गट क्रमांक ४ मधील क वर्ग नगरपरिषदा / पंचायती यांना राज्य शासनाकडून खालीलप्रमाणे बक्षिसे देण्यात येतील :-
- (i) गट क्रमांक १ व २ मधील २२ महानगरपालिकांमधील सर्वोत्कृष्ट प्रशासकीय वॉर्ड :-
 (Baseline Data व अभियान कालावधीतील कामगिरी यांच्या आधारे वरील वर्गवारीत जाणाऱ्या प्रशासकीय वॉर्डांकरिता) :-
(१)	अ +	-	रु. ४.०० लक्ष + प्रमाणपत्र	-	१ बक्षिस
(२)	अ	-	रु. ३.०० लक्ष + प्रमाणपत्र	-	१ बक्षिस
(३)	ब	-	रु. १.०० लक्ष + प्रमाणपत्र	-	१ बक्षिस
(४)	क	-	प्रमाणपत्र	-	१ बक्षिस
- (बक्षिसाची एकूण रक्कम - रु. ८.०० लक्ष X २२ महानगरपालिका = रु. १७६.०० लक्ष)
- (ii) गट क्रमांक ३ व ४ मधील विभागस्तरावरील सर्वोत्कृष्ट नगरपरिषदा
 (Baseline Data व अभियान कालावधीतील कामगिरी यांच्या आधारे वरील वर्गवारीत जाणाऱ्या नगरपरिषदा) :-
 (प्रति विभाग / प्रती गट)
(१)	अ +	-	रु. १०.०० लक्ष + प्रमाणपत्र	-	१ बक्षिस
(२)	अ	-	रु. ८.०० लक्ष + प्रमाणपत्र	-	१ बक्षिस
(३)	ब	-	रु. ५.०० लक्ष + प्रमाणपत्र	-	१ बक्षिस
(४)	क	-	प्रमाणपत्र	-	१ बक्षिस
- (बक्षिसाची एकूण रक्कम - रु. २३.०० लक्ष X ६ विभाग X २ गट = रु. २७६.०० लक्ष)
- (क) स्पर्धेच्या तिसऱ्या फेरीमध्ये गट क्रमांक १ व २ मधील महानगरपालिका, गट क्रमांक ३ मधील अ व ब वर्ग नगरपरिषदा आणि गट क्रमांक ४ मधील क वर्ग नगरपरिषदा / पंचायती यांना खालीलप्रमाणे बक्षिसे देण्यात येतील :-
- (i) गट क्रमांक १ मधील सर्वात स्वच्छ महानगरपालिका
 (Baseline Data व अभियान कालावधीतील कामगिरी यांच्या आधारे वरील वर्गवारीत जाणाऱ्या महानगरपालिकेकरिता) :-
(१)	अ +	-	रु. ५०.०० लक्ष + स्मृतीचिन्ह + प्रमाणपत्र	-	१ बक्षिस
(२)	अ	-	रु. ३५.०० लक्ष + स्मृतीचिन्ह + प्रमाणपत्र	-	१ बक्षिस
(३)	ब	-	रु. २०.०० लक्ष + स्मृतीचिन्ह + प्रमाणपत्र	-	१ बक्षिस
(४)	क	-	प्रमाणपत्र	-	१ बक्षिस
- या व्यतिरिक्त या फेरीमध्ये सक्तीच्या निकषांतर्गत - रु. ५.०० लाख - १ (विशेष) बक्षिस
 सर्वाधिक गुण प्राप्त करणारी गट क्र. १ मधील
 महानगरपालिका
 (बक्षिसाची एकूण रक्कम - रु. ११०.०० लक्ष)
- (ii) गट क्रमांक २ मधील सर्वात स्वच्छ महानगरपालिका
 (Baseline Data व अभियान कालावधीतील कामगिरी यांच्या आधारे वरील वर्गवारीत जाणाऱ्या महानगरपालिकेकरिता) :-

- (१) अ + - रु. ४०.०० लक्ष + स्मृतीचिन्ह + प्रमाणपत्र - १ बक्षिस
 (२) अ - रु. २५.०० लक्ष + स्मृतीचिन्ह + प्रमाणपत्र - १ बक्षिस
 (३) ब - रु. १५.०० लक्ष + स्मृतीचिन्ह + प्रमाणपत्र - १ बक्षिस
 (४) क - प्रमाणपत्र - १ बक्षिस

या व्यतिरिक्त या फेरीमध्ये सक्तीच्या निकषांतर्गत - रु. ५.०० लाख - १ (विशेष) बक्षिस
 सर्वाधिक गुण प्राप्त करणारी गट क्र. २ मधील
 महानगरपालिका

(बक्षिसाची एकूण रक्कम - रु. ८५.०० लक्ष)

(iii) गट क्रमांक ३ मधील सर्वात स्वच्छ अ व ब वर्ग नगर परिषदा

(Baseline Data व अभियान कालावधीतील कामगिरी यांच्या आधारे वरील वर्गवारीत जाणाऱ्या नगर परिषदेकरिता) :-

- (१) अ + - रु. ३०.०० लक्ष + स्मृतीचिन्ह + प्रमाणपत्र - १ बक्षिस
 (२) अ - रु. २०.०० लक्ष + स्मृतीचिन्ह + प्रमाणपत्र - १ बक्षिस
 (३) ब - रु. १०.०० लक्ष + स्मृतीचिन्ह + प्रमाणपत्र - १ बक्षिस
 (४) क - प्रमाणपत्र - १ बक्षिस

या व्यतिरिक्त या फेरीमध्ये सक्तीच्या निकषांतर्गत - रु. ५.०० लाख - १ (विशेष) बक्षिस
 सर्वाधिक गुण प्राप्त करणारी गट क्र. ३ मधील
 नगरपरिषद

(बक्षिसाची एकूण रक्कम - रु. ६५.०० लक्ष)

(iv) गट क्रमांक ४ मधील सर्वात स्वच्छ क वर्ग नगर परिषदा / पंचायती

(Baseline Data व अभियान कालावधीतील कामगिरी यांच्या आधारे वरील वर्गवारीत जाणाऱ्या नगर परिषदेकरिता) :-

- (१) अ + - रु. ३०.०० लक्ष + स्मृतीचिन्ह + प्रमाणपत्र - १ बक्षिस
 (२) अ - रु. २०.०० लक्ष + स्मृतीचिन्ह + प्रमाणपत्र - १ बक्षिस
 (३) ब - रु. १०.०० लक्ष + स्मृतीचिन्ह + प्रमाणपत्र - १ बक्षिस
 (४) क - प्रमाणपत्र - १ बक्षिस

या व्यतिरिक्त या फेरीमध्ये सक्तीच्या निकषांतर्गत - रु. ५.०० लाख - १ (विशेष) बक्षिस
 सर्वाधिक गुण प्राप्त करणारी गट क्र. ४ मधील
 नगरपरिषद / पंचायती

(बक्षिसाची एकूण रक्कम - रु. ६५.०० लक्ष)

राज्य शासनाकडून द्यावयाची बक्षिसाची एकूण रक्कम ७७७.०० लक्ष

(V) सन २००७-०८ पासून राबविण्यात येणाऱ्या आणि त्यापुढे प्रतिवर्षी राबवावयाच्या अभियानांतर्गत स्पर्धेसाठी खालीलप्रमाणे कृती कार्यक्रम आखून देण्यात येत आहे :-

दिनांक २ ऑक्टोबर ते ३१ ऑक्टोबर	अभियानांतर्गत स्पर्धेसाठी विहीत करण्यात आलेल्या प्रत्येक निकषाबाबतचा दिनांक २ ऑक्टोबर पर्यंतचा सद्यःस्थिती दर्शक अहवाल राज्यातील प्रत्येक नागरी संस्थेने तयार करावा. (Baseline Data)
--------------------------------	--

१ नोव्हेंबर ते १३ नोव्हेंबर	अभियान अंतर्गत विहित करण्यात आलेल्या विविध निकषांतर्गत करावयाच्या प्रत्यक्ष कामाचे नियोजन
१४ नोव्हेंबर ते ३१ मे	अभियान अंतर्गत विहित करण्यात आलेल्या विविध निकषांतर्गत प्रत्यक्ष काम करणे.
१० जून पर्यंत	स्वयंमुल्यांकन
११ जून ते २५ जून	पहिली फेरी - नागरी संस्थेच्या स्तरावर (पार्श्व वॉर्ड स्तर)
२६ ते ३० जून	पहिल्या फेरीचा मुल्यांकन अहवाल तयार करून व निकाल जाहीर करून बक्षीस समारंभ प्रत्येक नागरी संस्थेने संपत्र करावा.
१ जुलै ते २५ जुलै	स्पर्धेची दुसरी फेरी
	अ. महानगरपालिकांमधील स्वच्छ प्रशासकीय वॉर्डांची निवड
	ब. विभागस्तरीय स्वच्छ नगरपरिषदांची निवड
२६ जुलै ते ५ ऑगस्ट	प्रत्येक महानगरपालिका आयुक्त व विभागीय आयुक्त यांनी संबंधित गटांमधील स्पर्धेच्या दुस-या फेरीचा मुल्यांकन अहवाल तयार करून व निकाल घोषित करून सदर अहवाल शासनास सादर करावा व त्यानंतर शासनाकडून संबंधित महानगरपालिका / नगरपरिषदांच्या नावाने धनादेश व प्रमाणपत्रे तयार करून संबंधित महानगरपालिका / विभागीय आयुक्तांकडे सोपविण्यात आल्यानंतर या फेरीची पारितोषिके शासनाकडून प्राप्त होताच पारितोषिक वितरण समारंभ धनादेशाची मुदत उलटून जाणार नाही याबाबत दक्षता घेऊन संबंधित महानगरपालिका आयुक्त / विभागीय आयुक्तांच्या हस्ते संपत्र करावा.
६ ऑगस्ट ते ५ सप्टेंबर	स्पर्धेची अंतिम फेरी -
	अ. महानगरपालिकांमधील दोन्ही गटांमधून अ+, अ, ब व क दर्जाच्या महानगरपालिकांची निवड.
	ब. विभागस्तरावर अ+, अ, ब व क या प्रतवारीमध्ये निवडून येणाऱ्या गट क्रमांक ३ व ४ मधील नगर परिषदांमधील केवळ अ+, अ व ब प्रतवारीत निवडून आलेल्या नगर परिषदांची तपासणी व दोन्ही गटांमधील प्रत्येकी अ+, अ, ब व क दर्जाच्या नगरपरिषदांची निवड.
६ सप्टेंबर ते १५ सप्टेंबर	राज्य स्तरीय समितीकडून अंतिम फेरीतील मुल्यांकन अहवाल शासनाकडे सादर करण्यात आल्यानंतर शासनाकडून अंतिम फेरीचे निकाल घोषित.
१४ नोव्हेंबर पर्यंत	राज्यस्तरीय बक्षीस समारंभ आयोजित करून विजेत्या नागरी संस्थांना पारितोषिकाचे वितरण.

(VI) संत गाडगेबाबा नागरी स्वच्छता अभियानामध्ये राज्यातील सर्व नागरी संस्थांना सहभागी होणे अनिवार्य करणेबाबत

संत गाडगेबाबा नागरी स्वच्छता अभियानाचा उद्देश आणि स्पर्धेसाठी विहीत केलेले निकष विचारात घेऊन प्रत्येक शहराच्या मूलभूत व सर्वांगीण विकासासाठी आणि राज्य संपूर्णतः हागणदारी मुक्त करण्यासाठी अभियानांतर्गत घेण्यात येणाऱ्या स्पर्धेत भाग घेणे राज्यातील प्रत्येक नागरी संस्थेस सक्तीचे करण्यात येत आहे. त्या अनुषंगाने :-

- अ. प्रत्येक महानगरपालिका आयुक्त, नगरपरिषदांचे मुख्याधिकारी तसेच, अभियानाच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी क्षेत्रिय स्तरावर नेमण्यात आलेले संबंधित सर्व अधिकारी / कर्मचारी यांच्या कामाचे वार्षिक मुल्यमापनाचे वेळी, संत गाडगेबाबा नागरी स्वच्छता अभियानाचे सर्व निकष अंमलात आणण्यासाठी केलेल्या कामाबाबतची नोंद गोपनीय अहवालामध्ये घेण्यात येईल.
- ब. तसेच, राज्यातील नागरी संस्थांना शासनामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या विविध योजनांतर्गत लाभ देताना त्यांच्या अभियानातील सहभागाचा आणि अभियानाच्या विविध निकषांतर्गत केलेल्या कामगिरीचा विचार करण्यात येईल.

(VII) स्पर्धेच्या विविध स्तरांवरील फेज्यांसाठी नियुक्त करावयाच्या तपासणी संस्था कार्यपद्धती व बक्षिसे

- १) गट क्र. १ आणि २ मधील महानगरपालिकांमधील तिन्ही स्तरांवरील स्पर्धासाठी नियुक्त करावयाच्या तपासणी संस्था :-**

- (अ) पहिली फेरी (स्वच्छ पार्षद वॉर्ड) व दुसरी फेरी (स्वच्छ प्रशासकीय वॉर्ड)**

पहिल्या फेरीमध्ये महानगरपालिकेतील प्रत्येक प्रशासकीय वॉर्डातील अ+, अ, ब व क दर्जाचे पार्षद वॉर्ड ठरविण्यासाठी (प्रथम फेरी) आणि दुसऱ्या फेरीमध्ये महानगरपालिकेतील अ+, अ, ब व क दर्जाचे प्रशासकीय वॉर्ड निवडण्यासाठी (दुसरी फेरी) संबंधित महानगरपालिका आयुक्त / सह आयुक्त यांच्या अध्यक्षतेखालील राजपत्रित अधिकाऱ्यांच्या किमान ५ ते ६ सदस्यांच्या समितीमार्फत तपासणी करण्यात यावी. अथवा, संबंधित महानगरपालिका आयुक्तांनी नागरी व्यवस्थापन क्षेत्रातील तज्ज्ञ / अनुभवी अशासकीय संस्थेची (NGO) निवड करावी व या संस्थेमार्फत संबंधित महानगरपालिकेतील प्रत्येक प्रशासकीय वॉर्डामधील सर्व पार्षद वॉर्ड / महानगरपालिकेमील सर्व प्रशासकीय वॉर्ड यांना प्रत्यक्ष भेट देऊन तसेच, आधारभूत माहिती (Baseline Information) व अभियान कालावधीतील कामगिरी यांच्या आधारे तपासणी करावी. त्यानंतर संबंधित NGO ने महानगरपालिका आयुक्तांना सर्व पार्षद वॉर्ड / प्रशासकीय वॉर्ड यांचा मुल्यांकन अहवाल सादर करावा. आयुक्तांना तो योग्य वाटल्यास त्या अहवालाच्या आधारे संबंधित फेज्यांमध्ये आयुक्तांनी निकाल घोषित करावा. अन्यथा आयुक्तांनी त्यांच्या अध्यक्षतेखालील सदस्यांच्या समितीमार्फत शंका असलेल्या संबंधित क्षेत्राची प्रत्यक्ष तपासणी करून त्यानंतर निकाल घोषित करावा. (या दोन्ही फेज्यांमधील समित्यांची रचना व NGO ची निवड संबंधित महानगरपालिका आयुक्तांनी करावी.)

टीप : पार्षद वॉर्ड म्हणजे नगरसेवकांच्या निवडणुकीसाठी गठीत निवडणुक प्रभाग असे समजण्यात यावे. तपासणीअंती प्रत्येक प्रशासनिक वॉर्डातून गुणानुक्रमाने प्रथम व द्वितीय क्रमाकांच्या पार्षद प्रभागांची निवड करण्यात यावी. यासाठी महानगरपालिकेतील प्रत्येक प्रशासनिक वॉर्डात येणाऱ्या पार्षद वॉर्डामध्ये प्रशासनिक वॉर्ड स्तरावर स्पर्धा घेऊन प्रत्येक प्रशासनिक वॉर्डातील सर्वात स्वच्छ २ (दोन) पार्षद वॉर्डांची निवड करण्यात यावी. एखादा पार्षद वॉर्ड एकापेक्षा अधिक प्रशासनिक वॉर्डामध्ये पडत असल्यास, त्या पार्षद वॉर्डातील सर्वाधिक मतदार ज्या प्रशासनिक वॉर्डामध्ये येतात, त्या प्रशासनिक वॉर्डामध्ये स्पर्धेसाठी त्यांचा समावेश करण्यात यावा.

स्पर्धेच्या पहिल्या फेरीतील बक्षीसे संबंधित महानगरपालिकेकडून त्यांच्या निधीतून किंवा प्रायोजित करून देण्यात यावीत. स्पर्धेच्या दुसऱ्या फेरीतील बक्षीसे राज्य शासनाकडून देण्यात येतील.

- (ब) गट क्र.३ आणि ४ मधील नगरपरिषदा / पंचायतीमधील स्पर्धेची पहिली व दुसरी फेरी**

- १) गट क्र.३ आणि ४ मधील नगरपरिषदांमधील स्पर्धेची पहिली (स्वच्छ पार्षद वॉर्ड) फेरी**

गट क्रमांक ३ व ४ मधील नगरपरिषदांमधील प्रत्येक नगरपरिषद / पंचायतीमधील अ+, अ, ब व क दर्जाच्या पार्षद वॉर्डांची निवड करण्यासाठी (प्रथम फेरी) संबंधित मुख्याधिकारी यांच्या

यांच्या अध्यक्षतेखालील राजपत्रित अधिकान्यांच्या किमान ५ ते ६ सदस्यांच्या समितीमार्फत तपासणी करण्यात यावी. अथवा, संबंधित मुख्याधिकाऱ्यांनी नागरी व्यवस्थापन क्षेत्रातील तज्ज / अनुभवी अशासकीय संस्थेची (NGO) निवड करावी व या संस्थेमार्फत संबंधित नगरपरिषदेतील सर्व पार्षद वॉर्डांना प्रत्यक्ष भेट देऊन तसेच, आधारभूत माहिती (Baseline Information) व अभियान कालावधीतील कामगिरी यांच्या तपासणी करावी. त्यानंतर संबंधित NGO ने मुख्याधिकारी यांना सर्व पार्षद वॉर्डांचा मुल्यांकन असलेल्या संबंधित क्षेत्राची प्रत्यक्ष तपासणी करून त्यानंतर निकाल घोषित करावा. (या दोन्ही फेन्यांमधील समित्यांची रचना व NGO ची निवड संबंधित मुख्याधिकाऱ्यांनी करावी.)

या फेरीतील बक्षीसे संबंधित नागरी संस्थेने स्वःनिधीतून प्रायोजित करून द्यावीत.

२) गट क्र.३ आणि ४ मधील दुसरी (विभागस्तरीय स्वच्छ नगरपरिषद / पंचायत) फेरी

गट क्रमांक ३ व ४ मधील सर्व नगरपरिषदा / पंचायतीमधून प्रत्येक विभागामधील अ+, अ, ब व क दर्जाच्या नगरपरिषद / पंचायतीची निवड (दुसरी फेरी) संबंधित विभागीय आयुक्तांच्या अध्यक्षतेखालील राजपत्रित अधिकान्यांच्या (वर्ग १ व २ दर्जाच्या) किमान ५ ते ६ सदस्यांच्या समितीमार्फत करण्यात यावी. अथवा, संबंधित विभागीय आयुक्तांनी नागरी व्यवस्थापन क्षेत्रातील तज्ज अशासकीय संस्थेची निवड करावी व या संस्थेमार्फत संबंधित विभागातील सर्व नगरपरिषदा / पंचायती यांना प्रत्यक्ष भेट देऊन तसेच, आधारभूत माहिती (Baseline Information) व अभियान कालावधीतील कामगिरी यांच्या आधारे तपासणी करावी. त्यानंतर संबंधित NGO ने विभागीय आयुक्तांना सर्व संबंधित विभागातील तपासणी केलेल्या सर्व नगरपरिषदा / पंचायती यांचा मुल्यांकन अहवाल सादर करावा.

विभागीय आयुक्तांना तो योग्य वाटल्यास त्या अहवालाच्या आधारे विभागीय आयुक्तांनी निकाल घोषित करावा. अन्यथा विभागीय आयुक्तांनी त्यांच्या अध्यक्षतेखालील समितीमार्फत शंका असलेल्या संबंधित नगरपरिषद / पंचायत यांची प्रत्यक्ष तपासणी करून त्यानंतर निकाल घोषित करावा. (या दोन्ही फेन्यांमधील समित्यांची रचना व NGO ची निवड संबंधित विभागीय आयुक्तांनी करावी.)

या फेरीतील बक्षीसे राज्य शासनाकडून देण्यात येतील.

(क) तिसरी (राज्यातील सर्वात स्वच्छ महानगरपालिका / नगरपरिषदा / पंचायती) फेरी :

गट क्रमांक १ व २ मधील महानगरपालिकांमधून प्रत्येक उपगटातील राज्यस्तरावरील अ+, अ, ब व क दर्जाच्या महानगरपालिका निवडण्याकरिता, स्पर्धेतील तिसऱ्या फेरीकरिता पात्र ठरण्यासाठी विहीत केलेले खाली नमूद केलेले सूत्र अवलंबून शासनाच्या पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागाच्या पॅनलवरील प्रतिवर्षी निश्चित करण्यात येणाऱ्या नागरी व्यवस्थापन क्षेत्रातील तज्ज अशासकीय संस्थांमार्फत (NGO) प्रत्यक्ष तसेच आधारभूत माहिती व व अभियान कालावधीतील कामगिरी यांच्या आधारे महानगरपालिकांची तपासणी करण्यात येईल.

तिसऱ्या (राज्यस्तरीय) फेरीमध्ये राज्यातील सर्व महानगरपालिकांमधून प्रत्येक उपगटातील (गट क्र. १ व २) अ+, अ, ब व क दर्जाच्या महानगरपालिका निवडण्यासाठी किती व कोणत्या महानगरपाकलकाळकांची तपासणी करावयाची आहे, त्यांचा गुणानुक्रम खालीलप्रमाणे ठरविण्यात येईल :-

**द्वितीय फेरीमध्ये संबंधित महानगरपालिकेतील
सर्व प्रशासकीय वॉर्डांना मिळालेल्या गुणांची बेरीज**

त्या महानगरपालिकेतील प्रशासकीय वॉर्डांची संख्या

वरील गुणसुत्रानुसार गुणानुक्रमे प्रत्येक उपगटातील (गट क्र. १ व २) क्रमवार किमान पहिल्या ५ ते ६ महानगरपालिकांची सर्वसाधारण तपासणी करण्यात येईल.

गट क्रमांक ३ व ४ मधील नगरपरिषदा / पंचायतीमधून राज्यस्तरावरील अ+, अ, ब व क दर्जाच्या स्वच्छ नगरपरिषदा / पंचायती निवडण्यासाठी शासनाच्या पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागाच्या पैनलवरील प्रतिवर्षी निश्चित करण्यात येणाऱ्या नागरी व्यवस्थापन क्षेत्रातील तज्ज अशासकीय संस्थांमार्फत गट क्रमांक ३ व ४ मधून विभागस्तरावर केवळ अ+, अ व ब या प्रतवारीवर निवडून आलेल्या नगरपरिषदा / पंचायतीची प्रत्यक्ष तसेच आधारभूत माहिती व अभियान कालावधीतील कामगिरी यांच्या आधारे तपासणी करण्यात येईल.

कोणत्या NGO कडे कोणकोणत्या महानगरपालिका / नगरपरिषदा / पंचायती तपासणीसाठी द्याव्यात, याबाबतचा तपशील दरवर्षी शासनाकडून निश्चित करण्यात येईल. NGO मार्फत तपासणी कार्यवाही पूर्ण झाल्यानंतर त्याबाबतचा अहवाल राज्यस्तरीय तपासणी समितीस सादर करण्यात येईल. राज्यस्तरीय समितीमार्फत त्या अहवालाच्या आधारे प्रत्येक गटातील नागरी संस्थांची प्रतवारी (Grading) करून निकाल अंतीम झाल्यानंतर तो शासनाकडून घोषित करण्यात येईल अथवा, आवश्यकता वाटल्यास राज्यस्तरीय समितीमार्फत शंका असलेल्या संबंधित क्षेत्राची प्रत्यक्ष तपासणी करून त्यानंतर निकाल अंतीम करून तो घोषित करण्यात येईल.

या फेरीतील सर्व बक्षिसे राज्य शासनाकडून राज्य शासनामार्फत आयोजित करण्यात येणाऱ्या पारितोषिक वितरण समारंभामध्ये देण्यात येतील.

स्पर्धेच्या तिसऱ्या फेरीसाठी राज्यस्तरीय समितीची रचना खालीलप्रमाणे करण्यात येत आहे :-

अ.क्र.	समितीचे सदस्य	पद
१.	प्रधान सचिव, नगर विकास विभाग	अध्यक्ष
२.	प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग	सह अध्यक्ष
३.	प्रधान सचिव, सामान्य प्रशासन विभाग	सदस्य
४.	प्रधान सचिव/सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग	सदस्य
५.	प्रधान सचिव/सचिव, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग	सदस्य
६.	प्रधान सचिव / सचिव, सामाजिक न्याय विभाग	सदस्य
७.	प्रधान सचिव / सचिव, नियोजन विभाग	सदस्य
८.	प्रधान सचिव / सचिव, पर्यावरण विभाग	सदस्य
९.	संचालक, नगरपालिका प्रशासन संचालनालय	सदस्य सचिव

(VIII) विभिन्न समित्यांचा कार्यक्रम व बक्षिस समारंभ पद्धत :-

उपरोक्त कालावधीत राबविण्यात आलेल्या अभियान व तपासणी कार्यक्रमाच्या आधारे बक्षिसपात्र वॉर्डाची व महानगरपालिका / नगरपालिका / नगरपंचायतीची निवड करण्यासाठी प्रत्येक स्तरावरील गठीत करण्यात आलेल्या समित्यांचा कार्यक्रम, बक्षिस समारंभ पद्धत व बक्षिस कोणाच्या हस्ते द्यावयाचे याबाबतचा तपशील परिशिष्ट-ब मध्ये दर्शविल्याप्रमाणे राहील.

(IX) संत गाडगेबाबा नगरी स्वच्छता अभियानांतर्गत बक्षिसाबाबतचे नियम :-

- १) राज्यातील प्रत्येक महानगरपालिका / नगरपरिषदा / नगरपंचायती यांनी संत गाडगेबाबा नागरी स्वच्छता अभियानात सहभागी होणे व शासनाने ठरवून दिलेल्या कृती कार्यक्रमानुसार दिनांक २ ऑक्टोबर रोजी अभियानाच्या स्पर्धेच्या विविध निकषांतर्गत संबंधित संस्थेची सद्यःस्थितीदर्शक अद्यायावत माहिती (Baseline Data) भरणे अत्यंत अनिवार्य ठरविण्यात आले आहे. तसेच अभियानाच्या संबंधित वर्षात विविध घटकांमध्ये केलेल्या कामगिरीची माहिती प्रत्येक नागरी संस्थेने दिनांक १० जून पर्यंत तयार करावी.

स्पर्धेतील कोणत्याही पुढील फेरीसाठी पात्र ठरण्यासाठी संबंधित पार्षद वॉर्ड / प्रशासकीय वॉर्ड / नगरपरिषद / पंचायत महानगरपालिका यांनी अभियान कालावधीमध्ये Baseline Data व अभियान कालावधीतील कामगिरी यांच्या आधारे किमान १ वरील टप्पा गाठणे आवश्यक राहील. तथापि, Baseline Data व अभियान कालावधीतील कामगिरी यांच्या व अभियान कालावधीतील कामगिरी यांच्या आधारे समान दर्जावर कायम राहिल्यास अशा पार्षद वॉर्ड / प्रशासकीय वॉर्ड / नगरपरिषद / पंचायत महानगरपालिका यांचा पुढील फेरीसाठी विचार करण्यात येणार नाही. तसेच, ज्या पार्षद वॉर्ड / प्रशासकीय वॉर्ड / नगरपरिषद / पंचायत महानगरपालिका यांनी Baseline Data मध्ये अगोदरच अंतीम टप्पा (अ+) गाठलेला आहे, अशा पार्षद वॉर्ड / प्रशासकीय वॉर्ड / नगरपरिषद / पंचायत महानगरपालिका यांनी अभियान कालावधीमध्ये विहीत निकषांतर्गत विशेष उल्लेखनीय प्रगती करणे आवश्यक राहील.

- २) पहिल्या फेरीची स्पर्धा सुरु होण्यापूर्वी विहीत कृती कार्यक्रमानुसार संपूर्ण महानगरपालिका / नगरपरिषद / नगरपंचायत क्षेत्रात स्वच्छता विषयक कार्यक्रम आयोजित करून, जनजागृती निर्माण करावी जेणे करून अभियान राबविताना स्पर्धेमध्ये लोकसहभाग सुनिश्चित करता येईल, यासाठी प्रत्येक महानगरपालिकांनी / नगरपरिषदांनी / नगरपंचायतीनी विशेषतः अत्यंत व्यापक स्वरूपात राज्य हागणदारी मुक्त करण्यासाठी सर्वतोपरी प्रयत्न करणे आवश्यक असून याबाबत जनजागृती मोहीम राबविणे अत्यावश्यक आहे. याकरिता अभियानास सुरुवात करण्यापूर्वी प्रत्येक नागरी संस्थेचे अधिकारी / पदाधिकारी यांनी संबंधित क्षेत्रातील सर्व स्तरावरील नागरिकांशी विविध माध्यपांद्वारे प्रत्यक्ष संवाद साधणे आवश्यक आहे.
- ३) स्पर्धेच्या पहिल्या फेरीतील बक्षिसे जरी राज्य शासनातर्फे द्यावयाची नसली तरी सुद्धा काही प्रमाणात पहिल्या फेरीतून मिळालेल्या गुणांच्या आधारे अंतीम फेरीमध्ये राज्यातील अ+, अ, अ व क प्रतवारीतील महानगरपालिका / नगरपरिषदा / नगरपंचायत निवडली जाणार आहे. सबब, पहिल्या फेरीची स्पर्धा अत्यंत महत्वाची आहे. त्याच्या तयारीसाठी प्रत्येक महानगरपालिकेने / नगरपरिषदेने / नगरपंचायतीने संपूर्ण क्षेत्रात स्पर्धात्मक वातावरण निर्मितीसाठी विविध कार्यक्रम घेणे आवश्यक आहे.
- ४) या सर्वांमध्ये राज्य लवकरात लवकर हागणदारी मुक्त होणे हा या अभियानामागील एक मुख्य संकल्प असल्यामुळे अंतीम (तिसऱ्या) फेरीतील तपासणीसाठी पात्र ठरताना स्पर्धेसाठी विहीत केलेल्या निकषांतर्गत "शौचालय व्यवस्था व हागणदारी मुक्त शहर" या निकषांतर्गत गट क्र. १ व २ मधील महानगरपालिका आणि गट क्र. ३ व ४ मधील नगरपरिषदा/पंचायतीनी स्पर्धेच्या दुसऱ्या फेरीमध्ये सरासरी किमान ब दर्जा मिळविणे आवश्यक आहे.

स्पर्धेतील काही बाबी प्रत्यक्षपणे स्वच्छतेशी निगडीत नसल्या तरी, शहराच्या एकूण नागरी सुविधा, पर्यावरण, आरोग्य आणि राहणीमान या मुद्यांवर त्यांचा प्रभाव असल्याने त्यांचा या अभियानात / स्पर्धेत अंतर्भाव करण्यात आलेला आहे. म्हणून, द्यासाठी प्रत्येक महानगरपालिका / नगरपरिषदा / नगरपंचायतीने परिशिष्ट-अ मध्ये नमूद केलेल्या सर्व बाबींबाबत गांभीर्याने कार्यवाही करणे आवश्यक आहे.

- ५) सक्तीच्या घटकांमध्ये ज्या नागरी संस्थांनी काहीच कामगिरी केलेली नाही, (उदा. पाणी पुरवठा व्यवस्थापन, शौचालय व्यवस्थापन, दवाखाना इ.) मात्र नागरी संस्थांद्वारे त्या बाबींसाठी वा सुधारणेसाठी नियोजन केलेले असेल अथवा प्रस्ताव असेल तेंव्हा अशा बाबींसाठी ० गुण न देता प्रत्येक स्तरावरील समितीने संस्थेच्या नियोजनाची / प्रयत्नांची नोंद घ्यावी.
- ६) अभियानात स्पर्धा अभिप्रेत असली तरी, "नागरी स्वच्छता आणि हागणदारी मुक्त शहर यामधून आरोग्याकडे व पर्यायाने विकास, समृद्धीकडे वाटचाल" हा या अभियानाचा खरा उद्देश आहे. हे लक्षात घेता, स्पर्धेतून द्वंद्व निर्माण होऊ नये म्हणून, प्रत्येक स्तरावरील तपासणी संस्थेच्या / तपासणी समितीच्या अहवालाच्या आधारे घेण्यात येणारा निर्णय हा अंतिम असेल; त्याबाबत कोणत्याही स्तरावर अपिल करता येणार नाही.

- ७) प्रत्येक स्तरावर उत्कृष्ट वॉर्ड / महानगरपालिका / नगरपरिषदा / नगरपंचायत निवडताना जर दोन वॉर्ड / महानगरपालिका / नगरपरिषदा / नगरपंचायत यांना समान गुण / श्रेणी मिळाले तर, बक्षिसाची रक्कम दोन्ही वॉर्ड / महानगरपालिका / नगरपरिषदा / नगरपंचायत यांना विभागून देण्यात येईल. मात्र, पुढील स्तरावरील स्पर्धेसाठी दोन्ही वॉर्ड / महानगरपालिका / नगरपरिषदा / नगरपंचायतींपैकी चिंडी पद्धतीने एकाच वॉर्ड / महानगरपालिका / नगरपरिषदा / नगरपंचायतींची निवड करून तिचेच नामनिर्देशन करण्यात येईल.
- ८) (अ) गट क्र. ३ व ४ मधील विभागस्तरावरील अ+ प्रतवारीत निवडून आलेल्या नगरपरिषदा / नगरपंचायती जर, त्यानंतर त्या विभागात प्रतिवर्षी त्यांचा अ+ दर्जा टिकवून सर्वाधिक गुणांकनास पात्र ठरल्या, तर त्यांना पुन्हा पुढील ३ वर्षे विभागस्तरावरील बक्षिसाची रक्कम देय ठरणार नाही. अशा नगरपरिषदा / पंचायतीस केवळ विशेष प्रमाणपत्र देण्यात येईल.

तसेच, गट क्र. १ व २ मधील महानगरपालिकांमधून स्पर्धेच्या दुसऱ्या फेरीमध्ये अ+ प्रतवारीत निवडून आलेले प्रशासकीय वॉर्ड जर, त्यानंतर प्रतिवर्षी त्यांचा अ+ दर्जा टिकवून सर्वाधिक गुणांकनास पात्र ठरल्यास, त्यांना पुन्हा पुढील ३ वर्षे स्पर्धेच्या दुसऱ्या फेरीतील त्या दर्जाची बक्षिसाची रक्कम देय ठरणार नाही. अशा प्रशासकीस वॉर्डास केवळ विशेष प्रमाणपत्र देण्यात येईल.

(ब) राज्यस्तरावरील सर्वात्कृष्ट महानगरपालिका / नगरपरिषदा / नगरपंचायत यांनी प्रतिवर्षी स्पर्धेत सहभागी होणे आवश्यक आहे. परंतु राज्यस्तरावर निवडून आलेल्या महानगरपालिका / नगरपालिका / नगरपंचायत पुढील ३ वर्षे पुन्हा कोणत्याही स्तरावरील त्याच दर्जाच्या बक्षिसांसाठी पात्र ठरणार नाहीत. परंतु, राज्यस्तरावरील पारितोषिकासाठी पात्र ठरणाऱ्या महानगरपालिका / नगरपरिषद / नगरपंचायत यांना त्याच वर्षी विशेष बक्षिसासाठी देखील स्पर्धेत भाग घेता येईल. परंतु, राज्यस्तरावर स्वतंत्रपणे प्रथमतः विशेष बक्षिसासाठी पात्र ठरणारी महानगरपालिका / नगरपरिषद यांना त्यालगतच्या वर्षी सर्वाधिक गुणांकन प्राप्त झाल्यास, राज्यस्तरीय मुख्य बक्षिसासाठी स्पर्धेत सहभागी होऊ शकेल.

तसेच, स्पर्धेच्या राज्यस्तरीय फेरीमध्ये गतवर्षी गट क्र. ३ व ४ मधून खालील प्रतवारीस पात्र ठरलेल्या नगरपरिषद / नगरपंचायती या वर्षी मुल्यांकनामध्ये वरील प्रतवारीस पात्र ठरल्यास अशा नगरपरिषदेस त्या दोन प्रतवारीमधील बक्षिसाच्या रक्कमेतील फरक (गतवर्षी देण्यात आलेली बक्षिसाची रक्कम या वर्षी देय असलेल्या बक्षिसाच्या रक्कमेतून वजा करून) अदा करण्यात येईल.

(क) स्पर्धेच्या दुसऱ्या फेरीमध्ये प्रथम वर्षी खालील प्रतवारीस पात्र ठरणारे प्रशासकीय वॉर्ड / नगरपरिषदा / नगरपंचायती, पुढील वर्षी मुल्यांकनामध्ये वरील प्रतवारीस पात्र ठरल्यास अशा प्रशासकीय वॉर्ड / नगरपरिषद / नगरपंचायत यांना त्यावेळी, संबंधित २ प्रतवारीमधील बक्षिसाच्या रक्कमेतील फरकाची रक्कम अदा करण्यात येईल.

परंतु, संबंधित प्रशासकीय वॉर्ड / महानगरपालिका / नगरपरिषदा / नगरपंचायत बक्षिस मिळाल्यापासून ३ वर्षे अंतर सोडून (म्हणजे ५ व्या वर्षी) पुन्हा त्याच स्तराच्या त्याच प्रतवारीवरील बक्षिसासाठी पात्र ठरल्यास पुन्हा बक्षिस देण्यात येईल.

(X) निकाल घोषित करण्याची कार्यपद्धती :-

- (अ) गट क्रमांक १ आणि २ मधील (महानगरपालिका) पहिल्या व दुसऱ्या फेरीमध्ये संबंधित महानगरपालिका आयुक्तांच्या अध्यक्षतेखालील समितीकडून अहवाल तयार करण्यात आल्यानंतर अथवा

महानगरपालिका आयुक्तांनी निवडलेल्या अशासकीय संस्थेकडून तपासणी अहवाल पाठविण्यात आल्यानंतर त्या अनुषंगाने पुढील कार्यवाही करून, निवड केलेल्या अ+, अ, ब व क दर्जाच्या पार्शद/प्रशासनिक वॉर्डची नावे संबंधित महानगरपालिकेमधील संबंधित प्रशासकीय प्रभाग अधिकारी, संबंधित प्रशासकीय प्रभाग समिती अध्यक्ष व संबंधित अशासकीय संस्थेचे प्रतिनिधी यांची एकत्रित सभा घेऊन संबंधित महानगरपालिका आयुक्तांनी घोषित करावी व पुढील फेरीच्या तपासणीसाठी निकाल तयार ठेवावा. तसेच, स्पर्धेच्या दुसऱ्या फेरीचा निकाल घोषित केल्यानंतर शासनास सादर करावा.

(ब) गट क्रमांक ३ व ४ मधून (नगरपरिषदा) पहिल्या फेरीमध्ये संबंधित मुख्याधिकाऱ्यांच्या अध्यक्षतेखालील समितीकडून अहवाल तयार करण्यात आल्यानंतर अथवा अशासकीय संस्थेकडून तपासणी अहवाल पाठविण्यात आल्यानंतर त्या अनुषंगाने पुढील कार्यवाही करून, निवड केलेल्या अ+, अ, ब व क दर्जाच्या पार्शद वॉर्डची नावे नगराध्यक्ष व संबंधित अशासकीय संस्थेचे प्रतिनिधी यांची एकत्रित सभा घेऊन संबंधित मुख्याधिकाऱ्यांनी घोषित करावी.

(क) गट क्रमांक ३ व ४ मधून (नगरपरिषदा) दुसऱ्या फेरीमध्ये संबंधित विभागीय आयुक्तांच्या अध्यक्षतेखालील समितीकडून अहवाल तयार करण्यात आल्यानंतर अथवा अशासकीय संस्थेकडून संबंधित विभागीय आयुक्तांकडे तपासणी अहवाल पाठविण्यात आल्यानंतर त्या अनुषंगाने पुढील कार्यवाही करून, निवड केलेल्या अ+, अ, ब व क प्रतवारीतील (Gradation) नगरपरिषदा/ पंचायतीची नावे संबंधित विभागातील सर्व नगरपरिषदांचे नगराध्यक्ष, मुख्याधिकारी व तपासणी केलेल्या अशासकीय संस्थेचे प्रतिनिधी यांची एकत्रित सभा घेऊन संबंधित विभागीय आयुक्तांनी घोषित करावी आणि त्यानंतर सदर निकाल शासनास सादर करावा.

(ड) स्पर्धेच्या तिसऱ्या (अंतीम) फेरीमध्ये गट क्रमांक १ आणि २ मधील महानगरपालिका आणि गट क्रमांक ३ व ४ मधील विभागस्तरीय फेरीमध्ये अ+, अ व ब प्रतवारीत निवडून आलेल्या नगरपरिषदा / पंचायती यांची राज्यस्तरीय निवड समितीकडून आणि शासनाकडून नियुक्त केल्या जाणाऱ्या अशासकीय संस्थांकडून तपासणी होऊन त्याबाबतचा अहवाल शासनाकडे प्राप्त झाल्यानंतर या फेरीचा निकाल शासनाकडून जाहीर करण्यात येईल.

(XI) बक्षिसाच्या रक्कमेचा विनियोग करण्याची पद्धती :-

राज्य शासनाकडून देण्यात येणाऱ्या बक्षिसाच्या रक्कमेचा विनियोग बक्षिस मिळालेल्या संबंधित क्षेत्राच्या विकासासाठीच होणे आवश्यक असल्यामुळे याकरिता संबंधित महानगरपालिका / नगरपरिषदेच्या स्थायी समितीची विशेष सभा बोलावून त्या सभेत बक्षिसाच्या रक्कमेच्या विनियोगाबाबत निर्णय घेण्यात यावा.

- (१) बक्षिसपात्र प्रशासकीय वॉर्ड / महानगरपालिका / नगरपरिषद यांना स्पर्धेच्या दुसऱ्या व तिसऱ्या फेरीमध्ये देय ठरलेल्या बक्षिसाच्या रक्कमेपैकी २५% रक्कम अभियानाची प्रचार / प्रसिद्धी, प्रशासकीय बाबी, संबंधित क्षेत्रातील रहिवाशांनी अभियानांतर्गत नोंदविलेल्या लोकसहभागाबद्दल त्यांच्या वैयक्तिक लाभासाठी आणि २५% रक्कम संबंधित बक्षिसपात्र क्षेत्रातील स्वच्छतेशी निगडीत सार्वजनिक कार्यक्रमांकरिता खर्च करण्यात यावी. आणि मुख्यतः बक्षिसाच्या रक्कमेच्या किमान ५०% रक्कम संबंधित क्षेत्रातील महिला, मुले आणि विशेषतः झोपडपट्टी परिसरातील नागरिकांच्या सोयीकरिता सार्वजनिक शौचालये बांधकाम / दुरुस्ती / देखभाल या बाबीवर खर्च करण्यात यावी.
- (२) स्थायी समितीने घेतलेल्या निर्णयानुसार अंमलबजावणी करणे, घेण्यात आलेल्या निर्णयानुसार खर्च करून त्याचे हिशोब ठेवणे व स्थायी समितीला अहवाल सादर करणे, आणि संबंधित यंत्रणांना याबाबत आवश्यक व इतर माहिती सादर करण्याची जबाबदारी गट क्र. १ व २ मधील महानगरपालिकांच्या बाबतीत प्रशासकीय प्रमुखांची आणि स्थायी समितीच्या अध्यक्षांची राहील. तसेच, गट क्र. ३ व ४ मधील नगरपरिषदांच्या बाबतीत ती मुख्याधिकारी आणि नगराध्यक्ष यांची राहील.

- (३) दुसऱ्या व तिसऱ्या फेरीअंतर्गत निवड करण्यात आलेले प्रशासकीय वॉर्ड / महानगरपालिका / नगरपरिषदा यांना प्रदान करण्यात आलेली बक्षिसाची रक्कम ठरल्यानुसार खर्च होत आहे हे पाहण्याची जबाबदारी संबंधित महानगरपालिका आयुक्त आणि संबंधित मुख्याधिकारी यांची राहील.
- (४) वरील अनुषंगाने संबंधित महानगरपालिका आयुक्तांनी आपल्या महानगरपालिकेमधील आणि संबंधित नगरपरिषदेच्या मुख्याधिकाऱ्यांनी त्यांच्या नगरपरिषदेतील स्थायी समितीचे सदस्य, संबंधित क्षेत्राचे प्रशासकीय प्रमुख आणि अध्यक्ष यांची विशेष सभा बोलावून आवश्यक ते मार्गदर्शन व सूचना कराव्यात.
- (५) परंतु, बक्षिसपात्र ठरलेल्या पार्शद / प्रशासकीय वॉर्ड / महानगरपालिका / नगरपरिषद यांना देय ठरलेल्या बक्षिसाच्या रक्कमेचा विनियोग विहीत कार्यपद्धतीव्यतिरिक्त अन्य कोणत्याही वेगळ्या प्रकारे वा वेगळ्या बाबीवर करावयाचा असल्यास संबंधितांनी शासनाची पूर्व मंजूरी घेणे बंधनकारक राहील. संबंधित महानगरपालिका / नगरपरिषदेकडून या संदर्भात आलेल्या प्रस्तावाची छाननी करून तो प्रस्ताव विहीत नियमांमध्ये बसत असल्यास शासनाकडून त्याबाबत विचार करण्यात येईल.

३. सदर अभियानांतर्गत होणारा सर्व खर्च "मागणी क्रमांक वाय-२, २२१५ - पाणी पुरवठा व स्वच्छता, २ - जलनिःस्मारण व स्वच्छता, १०५, स्वच्छता व सेवा, पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना (०१)(०३) संत गाडगेबाबा नागरी स्वच्छता अभियानाची अंमलबजावणी, प्रचार, प्रसिद्धी व बक्षिस योजना, ०९ जाहिरात व प्रसिद्धी, ४१, सहाय्यक अनुदान (२२१५-२०४४)" या लेखाशिर्षाखाली टाकण्यात यावा व उपलब्ध तरतुदीतून भागविण्यात यावा.

४. हे अभियान लोकसहभागातून यशस्वी करणे आवश्यक असल्यामुळे राज्यातील सर्व जनतेस या अभियानाचा उद्देश व महत्व पटवून देण्याकरिता लोकप्रतिनिधींचा सहभाग मिळणे आवश्यक असून लोकप्रतिनिधींना या शासन निर्णयाची परिपूर्ण माहिती होण्याकरिता सर्व नागरी संस्थांनी हा शासन निर्णय त्यांच्या सभागृहाच्या पटलावर ठेवावा.

५. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक २००७१०२४१७२४२१०१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(अजितकुमार जैन)
प्रथान सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

१.	मा. राज्यपाल यांचे सचिव	१५.	सर्व विभागीय आयुक्त
२.	मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव	१६.	सर्व जिल्हाधिकारी
३.	मा. उप मुख्यमंत्री यांचे सचिव	१७.	सर्व कोषागार अधिकारी
४.	सर्व मा. मंत्री यांचे खाजगी सचिव	१८.	महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मंत्रालय, मुंबई.
५.	सर्व मा. राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव	१९.	सर्व जिल्हा प्रसिद्धी अधिकारी
६.	सर्व मा. मंत्रालय, मुंबई.	२०.	वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
७.	सर्व पालक सचिव, मंत्रालय, मुंबई.	२१.	नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
८.	सर्व विभागीय सचिव, मंत्रालय, मुंबई.	२२.	नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
९.	संचालक, नगररचना, पुणे.	२३.	संचालक, नगरपालिका प्रशासन, मुंबई.
१०.	सदर्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, मुंबई.	२४.	महालेखापाल (लेखा व अनुजेयता) १ - मुंबई / २ - नागपूर.
११.	आरोग्य महासंचालक, मुंबई.	२५.	महालेखापाल (लेखापरीक्षा) मुंबई / नागपूर.
१२.	संचालक, शिक्षण, पुणे.	२६.	पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागातील सर्व अधिकारी
१३.	सर्व महानगरपालिकांचे महापाल / आयुक्त	२७.	संगणक कक्ष, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१४.	सर्व नगरपरिषदांचे अध्यक्ष / मुख्याधिकारी	२८.	निवड नस्ती, पापु.२१ कार्यासन.

परिशिष्ट - अ

संत गाडगेबाबा नागरी स्वच्छता अभियान स्पर्धेसाठी मुद्देनिहाय गुणांची विगतवारी

गट - अ मुद्दा क्र. I : पाणी पुरवठा व व्यवस्थापन

एकूण गुण १००

अ. क्र.	विषय	कमाल गुण	संकलित करावयाची माहिती	अभियानाच्या सुरुवातीची दिनाक २ ऑक्टोबरची स्थिती	अभियान कालावधीतील दिनांक १० जून पर्यंतची स्थिती
१.	२.	३.	४.		
१	पाणी उपलब्धता	१०			
१.१	निकषाप्रमाणे पाणी उपलब्धता (दरडोई दर दिवशी)	३	(i) एकूण लोकसंख्या (२००१) (ii) तरंगती लोकसंख्या (याचे कारण) (iii) तरंगत्या लोकसंख्येकरिता पाणी व्यवस्था (iv) कुटुंबांची संख्या (v) दैनिक खरेदी केलेले पाणी (MLD) (vi) स्वतःच्या स्रोतापासून दैनिक उपलब्ध पाणी पुरवठा (MLD) (vii) एकूण दैनिक पाणी पुरवठा (MLD)		
१.२	पाणी पुरवठा योजनेत सुधारणा करण्यासाठी केलेले प्रयत्न	७	अ. नविन स्रोत विकास ब. नवीन वितरण व्यवस्था, क. स्रोत बळकटीकरण, ड. जुनी पाईपलाईन बदलणे, इ. पंपिंग मशिनरी बदलणे/दुरुस्ती, ई. पाणी /ऊर्जा ऑडीट इत्यादी		
२	पाणी पुरवठा योजनांची उपांगे	१०	१) साठवण क्षमता (एकूण पुरवठ्याच्या टक्केवारीने) २) वितरण व्यवस्था अ. घरगुती नळजोडण्या ब. नळथांबे ३) जलशुद्धीकरण केंद्र क्षमता ४) योजनेची मालकी व व्यवस्थापन ५) तरंगत्या लोकसंख्येसाठी व्यवस्था		
३	चालू वर्षात पाणी पुरवठा वाढविण्याकरिता केलेले प्रयत्न	१०	१) साठवण क्षमता / वितरण व्यवस्था/ जलशुद्धीकरण केंद्र क्षमता / पाणी पुरवठ्याचे तास वाढविण्यासाठी केलेल्या उपाययोजना / प्रयत्न २) पाणी पुरवठा योजनेचे व्यवस्थापन ताब्यात घेण्याकरिता केलेले प्रयत्न ३) नविन योजना/सुधारणा करण्याकरिता स्वनिधी उभारण्याचे नियोजन आणि प्रत्यक्ष उभारणी ४) तरंगत्या लोकसंख्येसाठी केलेले प्रयत्न		
४	पुरविलेल्या पाण्याची गुणवत्ता (वार्षिक)		१) जल शुद्धीकरण केंद्र / पंपिंग स्टेशन वरील पाण्याची गुणवत्ता आणि पाणी शुद्धीकरणासाठी वापरण्यात आलेल्या पद्धती २) वितरण व्यवस्थेमधील पाण्याची गुणवत्ता (रेन्डम पद्धतीने) (नमुन्यांची संख्या व योग्य आढळलेले नमुने) ३) तरंगत्या लोकसंख्येसाठी असलेल्या पाण्याची गुणवत्ता ४) तक्रार निवारण व्यवस्था		

५.	पाणी योजनेचे आर्थिक व्यवस्थापन	१५	अ) पाणीपट्टी आकारणी (देखभाल खर्च + दुरुस्ती + पुनरुज्जीवन तरतूद) ब) पाणीपट्टी वसूली क) वसूलीचे आकारणीशी प्रमाण ड) दंडात्मक कार्यवाहीचा प्रभावीपणा (थकबाकीदारांविरुद्ध केलेली कार्यवाही) इ) योजनेवरील कर्जाची परतफेड ई) खर्च कमी करण्यासाठी केलेले प्रयत्न : खास उपाययोजना	
६.	पाणी पुरवठा लेखा परीक्षण व केलेल्या सुधारणा	१०	i) लेखा परीक्षण झाले आहे काय, (लेखा परीक्षणाचा अहवाल सोबत जोडावा) ii) लेखा परीक्षण अहवालातील त्रुटींचे निराकरण करण्याबाबत केलेली कार्यवाही iii) बिलींगचे परिमाण व टक्केवारी iv) पाणी गळती, चोरी, अवैध नळ जोडण्यांची परिस्थिती	
७.	पाणीपट्टीत सुधारणा	१०	i) पाणीपट्टीची वार्षिक मागणी ii) पाणीपट्टी वसूली iii) पाणीपुरवठा हिशेब व्यवस्थापन व त्यातील पारदर्शीपणा iv) भविष्यातील (Replacement) करिता Sinking fund साठी तरतूद	
८	योग्य पाणी वापर	५	(i) पुनर्वापराचा प्रयत्न, त्यातील यश (ii) पाऊसपाणी संकलन - प्रयत्न, यश (iii) नागरिकांसाठी प्रोत्साहनात्मक योजना. (iv) कायदेशीर तरतूदी- पोटनियम, इ. (v) प्रबोधनात्मक प्रयत्न - प्रचार प्रसिद्धी	
९.	टंचाई काळातील व्यवस्थापन	५	(i) शासन मदत व स्वयं प्रयत्न यांचे विश्लेषण (ii) हातपंप/विद्युतपंप (संख्या) (iii) टँकर्स (संख्या) (iv) नाविन्यपूर्ण उपाययोजना	
१०.	विशेष घटकांना पाणी पुरवठा	५	(i) शालेय पाणीपुरवठा (ii) मागासवस्त्यांना पुरवठा (iii) झोपडपट्टीस पाणी पुरवठा (iv) उद्योग / व्यावसायिक पुरवठा	
११.	ग्राहक समाधान अहवाल	१०	१) पाणी पुरवठा संदर्भात नागरिकांचे सर्वेक्षण केले आहे काय, २) असल्यास, किती लोकांचे केले आहे, ३) त्यापैकी किती नागरिक पाणी पुरवठा व व्यवस्थापनाबाबत समाधानी आढळून आले , ४) असमाधानी नागरिकांच्या तक्रारीच्या निवरणाकरिता करण्यात आलेल्या / येत असलेल्या उपाययोजना	
	एकूण गुण	१००		

परिशिष्ट - अ (चालू)

गट - अ मुद्दा क्र. II : सांडपाणी व्यवस्थापन

एकूण गुण १००

अ. क्र.	विषय	कमाल गुण	संकलित करावयाची माहिती	अभियानाच्या सुरुवातीची दिनाक २ ऑक्टोबरची स्थिती	अभियान कालावधीतील दिनांक १० जून पर्यंतची स्थिती
१.	२.	३.	४.	५.	६.
१	वैयक्तिक घरे व सार्वजनिक इमारतींसाठी उपलब्ध व्यवस्था ---	१५	शहरातील निवासी क्षेत्रांपैकी सिवरेज, सलेज, ड्रेनेज व शौष्खड्यांनी सांडपाणी व्यवस्थेशी जोडलेली क्षेत्रे (तपशील तपासावा)		
२	सांडपाणी प्रक्रिया क्षमता / गुणवत्ता व अंतीम विल्हेवाट	२०	(i) शहराला होणारा एकूण देनिक पाणीपुरवठा (ii) शहरात तयार होणारे एकूण सांडपाणी (घरगुती / सर्वाजनिक / औद्योगिक स्वतंत्र तपशील MLD मध्ये द्यावा.) (iii) शहरात तयार होणाऱ्या सर्व सांडपाण्याची प्रक्रीया करून सुरक्षित विल्हेवाट लावली जाते काय, iv) प्रक्रीयाकृत सांडपाण्याचे नागरी संस्थास्तरावर, शेतीसाठी, उद्योगांसाठी पुनर्वापर व नियोजन		
३	सुधारणा करण्या-करिता करण्यात आलेले प्रयत्न	१५	चालू आर्थिक वर्षात सांडपाणी व्यवस्थापनात सुधारणा करण्यासाठी केलेल्या उपाययोजना व त्यावरील खर्च		
४	खर्च व वसूली	१०	अ. एकूण भांडवली खर्च ब. आस्थापना खर्च क. एकूण वसूली		
५	वित्तीय व्यवस्थापन	२०	१) खर्च कमी करण्यासाठी केलेल्या उपाययोजना ३) भविष्यातील (Replacement) करिता तरतूद ४) कर्जाची परतफेड (सांडपाणी व्यवस्थेकरिता घेतलेले)		
६	व्यवस्थापनाच्या नाविन्यपूर्ण पद्धती,	१०	सांडपाणी व्यवस्थापनासाठी काही नाविन्यपूर्ण पद्धती, जागरूकता, लोकसहभाग, देखभाल याबाबत विशेष कृती केली असल्यास त्याचा तपशील देण्यात यावा.		
७	ग्राहक समाधान अहवाल	१०	५) या संदर्भात नागरिकांचे सर्वेक्षण केले आहे काय, ६) असल्यास, किती लोकांचे केले आहे, ७) त्यापैकी किती नागरिक याबाबत समाधानी आढळून आले , ४) असमाधानी नागरिकांच्या तक्रारींच्या निवरणाकरिता करण्यात आलेल्या / येत असलेल्या उपाययोजना		
	एकूण गुण	१००			

परिशिष्ट - अ (चालू)					
गट अ - मुद्दा क्र. III : शौचालय व्यवस्थापन (वैयक्तिक, सार्वजनिक व संस्थीय शौचालये)					एकूण गुण १००
अ. क्र.	विषय	कमाल १ गुण	संकलित करावयाची माहिती	अभियानाच्या सुरुवातीची दिनाक २ ऑक्टोबरची स्थिती	अभियान कालावधीतील दिनांक १० जून पर्यंतची स्थिती
१.	२.	३.	४.	५	६
१	सार्वजनिक ठिकाणे / तरंगत्या लोकसंख्येसाठी शौचालये	१५	i) उपलब्ध शौचालयांची संख्या ii) सार्वजनिक ठिकाणी / तरंगत्या लोकसंख्येसाठी बांधलेल्या शौचालयांची देखभाल / दुरुस्ती कोणामार्फत करण्यात येते, iii) पैसे द्या व वापरा तत्वावर बांधलेल्या शौचालयांची संख्या iv) BOT तत्वावर बांधलेल्या शौचालयांची संख्या v) ३० वर्षे देखभाल/दुरुस्ती करारावर बांधण्यात आलेली शौचालये vi) चांगल्या प्रतीचे बांधकाम, पुरेसा पाणी पुरवठा , विद्युत पुरवठा असलेल्या व सांडपाणी व्यवस्थेशी जोडलेल्या शौचालयांची संख्या vii) सार्वजनिक स्थळांवरील शौचालये वाढविण्यासाठी करण्यात येत असलेले प्रयत्न/ बांधकाम सुरु असलेल्या टॉयलेट सीट्सची संख्या viii) याकरिता अर्थसंकल्पात राखून ठेवलेला निधी		
२	झोपडपट्टीतील शौचालये	१०	१) एकूण झोपडपट्ट्यांची संख्या / कुटुंबांची संख्या २) वैयक्तिक शौचालय असलेल्या झोपडपट्टीतील कुटुंबांची संख्या ३) वैयक्तिक शौचालय नसलेल्या झोपडपट्टी वासियांकरिता उपलब्ध असलेल्या सार्वजनिक शौचालयांची संख्या ४) चांगल्या प्रतीचे बांधकाम, पुरेसा पाणी पुरवठा , विद्युत पुरवठा असलेल्या व सांडपाणी व्यवस्थेशी जोडलेल्या शौचालयांची संख्या ६) झोपडपट्टी वासियांना पुरेश्या प्रमाणात सार्वजनिक शौचालये उपलब्ध करून देण्याकरिता बांधकाम सुरु असलेल्या सार्वजनिक शौचालयांची संख्या ७) याकरिता अर्थसंकल्पात राखून ठेवलेला निधी		

३	इतर रहिवासी क्षेत्रातील शौचालये	१०	<ul style="list-style-type: none"> i) एकूण घरांची संख्या ii) घर तेथे वैयक्तिक शौचालय ही संकल्पना १००% पूर्ण झाली आहे काय, iii) शौचालय नसलेल्या घरांची संख्या iv) शौचालय नसलेल्या घरांसाठी सार्वजनिक सीटसूची संख्या व प्रमाण v) चांगल्या प्रतीचे बांधकाम, पुरेसा पाणी पुरवठा, विद्युत पुरवठा असलेल्या व सांडपाणी व्यवस्थेशी जोडलेल्या शौचालयांची संख्या vi) इतर रहिवासी क्षेत्रातील सार्वजनिक शौचालयांची संख्या वाढविण्यासाठी करण्यात येत असलेले प्रयत्न vii) बांधकाम सुरु असलेल्या सार्वजनिक शौचालयांची संख्या viii) याकरिता अर्थसंकल्पात राखून ठेवलेला निधी 		
४	सार्वजनिक/नागरी संस्थेच्या इमारतीमधील शौचालये	१०	<ul style="list-style-type: none"> i) संबंधित क्षेत्रातील सर्व सार्वजनिक व नागरी संस्थेच्या इमारतीमध्ये पुरेशी शौचालये आहेत काय ii) या शौचालयांची दैनंदीन निगा व वेळोवेळी देखभाल/दुरुस्ती करण्यात येते काय, iii) याकरिता अर्थसंकल्पात राखून ठेवलेला निधी 		
५	महिला, अपंग व बालकांसाठी	१०	<ul style="list-style-type: none"> i) प्रत्येक सार्वजनिक ठिकाणी महिला, अपंग व बालके यांच्याकरिता स्वतंत्र व्यवस्था असलेल्या सार्वजनिक शौचालयांची संख्या ii) महिला, अपंग व बालके यांच्याकरिता स्वतंत्र व्यवस्था नसलेल्या शौचालयांची संख्या iv) महिला, अपंग व बालके यांच्याकरिता बांधकाम/नियोजनात असलेल्या शौचालय सीटसूची संख्या 		
६	शालेय शौचालय (शासकीय/ निमशासकीय)	१०	<ul style="list-style-type: none"> i) एकूण शाळांची संख्या (नागरी / खजगी) ii) त्यापैकी किती शाळांमध्ये शौचालयाची व्यवस्था आहे? iii) शौचालय व्यवस्था नसलेल्या शाळांमध्ये शौचालयाची व्यवस्था करण्याकरिता करण्यात येत असलेल्या उपाययोजना iv) शौचालयांची दैनंदिन साफसफाई केली जाते काय, v) शौचालयांची वेळोवेळी देखभाल / दुरुस्ती करण्यात येते काय, 		

७	शौचालय व्यवस्थापन (उपलब्ध शौचालयांचे)	१५	<p>१) पैसे द्या व वापरा या तत्वावरील शौचालयांची संख्या (seats)</p> <p>२) किती सार्वजनिक शौचालये (seats) मनपा कर्मचारी साफसफाई करतात?</p> <p>३) किती शौचालयांची काँट्रॅक्टरमार्फत साफसफाई होते. (Seats)</p> <p>४) NGO'ऱ्ह / CBO'ऱ्ह मार्फत साफसफाई होते.(Seats)</p> <p>५) शौचालयांच्या दैनंदिन देखभालीसाठी वार्षिक खर्च किती आहे?</p> <p>६) सार्वजनिक शौचालयांची दैनिक देखभाल व्यवस्थित केली जात आहे का?</p> <p>७) खात्री करण्याच्या पद्धती काय आहेत, तिची पारदर्शकता.</p> <p>८) शौचालयांची देखभाल वेळीच क्वावी यासाठी अवलंबिण्यात आलेली कार्यपद्धती</p>		
८	शौचालयांच्या बांधकामासाठी अंगिकारण्यात आलेले नावीन्यपूर्ण मॉडेल्स	१०	<p>i)जाहीरात हक्कांतून बांधकामे</p> <p>ii)एनजीओमार्फत केलेली बांधकामे</p> <p>iii)वाणिज्यिक प्रयत्नांतून केलेली बांधकामे</p>		
९	ग्राहक समाधान अहवाल	१०	<p>१)या संदर्भात नागरिकांचे सर्वेक्षण केले आहे काय,</p> <p>२)असल्यास, किती लोकांचे केले आहे,</p> <p>३)त्यापैकी किती नागरिक याबाबत समाधानी आढळून आले ,</p> <p>४) असमाधानी नागरिकांच्या तक्रारांच्या निवरणाकरिता करण्यात आलेल्या / येत असलेल्या उपाययोजना</p>		
एकूण गुण		१००			

परिशिष्ट-अ (चालू)

गट अ - मुद्दा क्र.IV : हागणदारीमुक्त शहर, सार्वजनिक आरोग्य, माहिती शिक्षण, संवाद एकूण गुण १००

अ. क्र.	विषय	कमाल गुण	संकलित करावयाची माहिती	अभियानाच्या सुरुवातीची दिनाक २ ऑक्टोबर ची स्थिती	अभियान कालावधीतील दिनांक १० जून पर्यंतची स्थिती
१	२	३	४	५	६
१	उघड्यावर बसण्याची पद्धत बंद करण्यातील यश	३०	<p>i) शहरातील सर्व नागरिकांसाठी शौचालयांची १००% उपलब्धता (वैयक्तिक / सार्वजनिक /सामुदायीक शौचालये) व त्यांचा पूर्ण वापर</p> <p>ii) आवश्यकतेनुसार फिरत्या शौचालयांची उपलब्धता</p> <p>iii)या शौचालयांची १००% स्वच्छता व संनियंत्रण</p> <p>iv)उघड्यावर शौचास बसण्याची पद्धत १००% बंद करण्यातील यश</p> <p>v)पुरेशी शौचालय व्यवस्था असूनही उघड्यावर शौचास बसणाऱ्यावर दंडात्मक कारवाई करण्यासाठी केलेले नियम व त्यांची अंमलबजावणी</p> <p>vi)मानवी विष्ठा नागरिक व पर्यावरण यांच्या संपर्कात येणार नाही अशा पद्धतीने मानवी विष्ठेचे १००% स्वच्छ संकलन</p> <p>vii) मानवी मलमूत्रामुळे प्रदूषित होणाऱ्या पाण्याचे सुयोग्य संकलन व सुरक्षित विल्हेवाट</p>		

२	सार्वजनिक आरोग्य	१५	<p>१) शहरातील दवाखाने / रागणालये यांची एकूण संख्या (खाजगी / शासकीय / नागरी संस्थेचे दवाखाने)</p> <p>२) आरोग्यासाठी आपत्कालीन व्यवस्था व त्याची परिणामकारकता (यंत्रे, तज्ज, ICU, बेड्स, इ.)</p> <p>३) चालू वर्षात मनपा/नपा दवाखाने/हॉस्पिटल सुधारण्यासाठी केलेल्या उपाययोजनांचा सेवा व दर्जा</p> <p>४) चालू वर्षात नागरी संस्थेची रुग्णालये / दवाखाने इ. सेवांवर झालेला खर्च (आस्थापना व अन्य खर्च)</p> <p>५) उपलब्ध करण्यात आलेल्या सेवांपासून प्राप्त झालेले एकूण उत्पन्न</p> <p>६) वैद्यकीय सेवेपासून खर्च आणि उत्पन्नाचे ताळमेळ घालण्यासाठी केलेली उपाययोजना</p> <p>७) सार्वजनिक लसीकरण कार्यक्रमात झालेले काम व उद्दीष्टांची टक्केवारी</p>	
---	---------------------	----	---	--

३	साथीचे रोग	१५	१) साथीच्या रोगांचे विश्लेषण / आलेल्या साथी २) साथीच्या रोगांमध्ये मृत्युमुखी पडलेल्यांची संख्या ३) साथीच्या रोगाने प्रभावित झालेल्यांची संख्या ४) साथीचे रोग टाळण्यासाठी व त्यावर नियंत्रण मिळविण्यासाठी केलेल्या उपाययोजना ७) एकूण मलेरिया केसेस ८) मलेरिया रोखण्यासाठी उचलण्यात आलेली पावले		
४	एड्स् नियंत्रणासाठी केलेले प्रयत्न	५	अ. एड्स्ग्रस्तांची संख्या व त्यामुळे झालेले मृत्यू ब. एड्स् नियंत्रणासाठी कोणत्या उपाययोजना केल्या? सविस्तर टिप्पणी द्यावी.		
५	शालेय मुलांचे आरोग्य व स्वच्छता	१०	i) नागरी संस्थेच्या शाळांतील मुलांची एकूण संख्या ii) आरोग्य तपासणी केलेल्या मुलांची संख्या iii) किती मुले वैद्यकीयदृष्ट्या सदोष आढळली? iv) त्यापैकी किती मुलांवर तपासणीअंती उपचार केले?		
६	माहिती, शिक्षण व संवाद	१५	शहर संपूर्णतः स्वच्छ आणि हागणदारीमुक्त करण्याकरिता विविध माध्यमांद्वारे प्रसिद्ध करण्यात आलेली माहिती, लोकशिक्षण आणि नागरिकांशी केलेला प्रत्यक्ष संवाद व त्यामधून झालेली फलनिष्पत्ती		
७	ग्राहक समाधान अहवाल	१०	१)या संदर्भात नागरिकांचे सर्वेक्षण केले आहे काय, २)असल्यास, किती लोकांचे केले आहे, ३)त्यापैकी किती नागरिक याबाबत समाधानी आढळून आले , ४) असमाधानी नागरिकांच्या तक्रारींच्या निवरणाकरिता करण्यात आलेल्या / येत असलेल्या उपाययोजना		
	एकूण गुण	१००			

परिशिष्ट - अ (चालू)

गट - अ मुद्दा क्र. V : घनकचरा व्यवस्थापन

एकूण गुण-१००

अ. क्र.	विषय	कमाल गुण	संकलित करावयाची माहिती	अभियानाच्या सुरुवातीची दिनाक २ ऑक्टोबरची स्थिती	अभियान कालावधीतील दिनांक १० जून पर्यंतची स्थिती
१	२	३	४		
१	केंद्र शासन घनकचरा नियमांची समयबद्ध अंमलबजावणी	४०	<p>१) शहरात निर्माण होणारा एकूण घनकचरा (जैविक कचरा व इतर कचरा</p> <p>२) शहरात निर्माण होणाऱ्या घनकचन्यापैकी किती टक्के कचरा नियमित उचलला जातो,</p> <p>३) कचरा गोळा करण्याची पद्धती</p> <p>४) घनकचन्याची वाहतूक</p> <p>५) कचन्यावरील प्रक्रीया व त्याची सुरक्षित विल्हेवाट,</p> <p>६) स्वतंत्र Land fill site, त्यांचे शहरापासूनचे अंतर व त्याचे तंत्रशुद्ध व्यवस्थापन</p> <p>७) Lanfill site वर येणाऱ्या कचन्याचे स्वरूप (मिश्र, अजैविक, non-recycleable)</p> <p>८) घनकचरा व्यवस्थापन (संकलन व प्रक्रीया) पद्धती सक्षम आणि घनकचरा व्यवस्थापन नियमाशी सुसंगत आहे करय,</p> <p>९) नागरी घनकचरा (व्यवस्थापन व हाताळणी) नियम २००० आणि महाराष्ट्र अजैविक कचरा नियंत्रण अधिनियम २००६ चा भंग करणाऱ्या व्यक्ती, संस्था, इ. वर दंडात्मक कार्यवाही करण्याची तरतुद आहे काय,</p> <p>१०) जैविक कचरा (व्यवस्थापन व हाताळणी) नियम १९९८ ची अंमलबजावणी</p>		
२.	प्रक्रीया	२०	<p>i) Composting & Capacity</p> <p>ii) Vermi-Composting & Capacity</p> <p>iii) Insineration & Capacity</p> <p>iv) Gasification & Capacity</p> <p>v) Power Generation & Capacity</p>		

३	आर्थिक व्यवस्थापन	१५	<p>१) आस्थापना खर्च</p> <p>२) खर्च ताळमेळ (स्वतंत्रपणे ठेवला जातो काय)</p> <p>३) सेवा शुल्क आकारणी व त्यांची वसुली इ. बाबी.</p> <p>४) खर्च कमी करण्यासाठी केलेल्या उपाययोजना</p> <p>५) दंडात्मक कारवाईची अंमलबजावणी व दंडवसूली</p>		
४.	प्लॅस्टिक वापर बंदी प्रभावीपणा, अंमलबजावणी, दंडात्मक कार्यवाही इ.	५	<p>(१) शहरात ५० मायक्रॉनपेक्षा कमी जाडीच्या प्लॅस्टिक पिशव्यांच्या वापरावर बंदी घातली आहे काय?</p> <p>(२) दंडात्मक कारवायांची संख्या</p> <p>(३) जप्त करण्यात आलेल्या मालाचे मूल्य</p> <p>(४) प्लॅस्टिक पिशव्या (उत्पादन व वापर) अधिनियम २००६ ची अंमलबजावणी</p> <p>(५) या अधिनियमाचा भंग करणाऱ्यांवर करण्यात आलेली दंडात्मक कारवाई व त्याची परिणामकारकता</p>		
५.	घनकचरा व्यवस्थापनात काही नाविन्यपूर्ण बाबी	१०	<p>(१) स्त्रोताच्या ठिकाणी कचरा कमी करण्यासाठी केलेले उपाय</p> <p>(२) घनकचरा व्यवस्थापनात अशासकीय संस्थांचा सहभाग / CBO मार्फत लोकसहभाग</p> <p>(३) आधुनिक तंत्रज्ञानाचा विशेष वापर व इतर विशेष बाबी असल्यास</p>		
६	ग्राहक समाधान अहवाल	१०	<p>८) या संदर्भात नागरिकांचे सर्वेक्षण केले आहे काय,</p> <p>९) असल्यास, किती लोकांचे केले आहे,</p> <p>१०) त्यापैकी किती नागरिक याबाबत समाधानी आढळून आले,</p> <p>४) असमाधानी नागरिकांच्या तक्रारींच्या निवरणाकरिता करण्यात आलेल्या / येत असलेल्या उपाययोजना</p>		
	एकूण गुण	१००			

**गट - ब मुद्दा क्र. I : नागरी सुविधा, पर्यावरण, रस्ते विकास, सुशोभिकरण
व विकास आराखड्याची अंमलबजावणी**

गुण १५०

अ. क्र.	विषय	कमाल गुण	संकलित करावयाची माहिती	अभियानाच्या सुरुवाजीची दिनांक २/१० ची स्थिती	अभियान कालावधीतील दिनांक १० जून पर्यंतची स्थिती
१	२	३	४	५	६
१	नागरी सुविधा	४०			
१.१	पर्याप्त अग्निशमन सेवा व उपयोगिता	२०	i) अग्निशमन दलातील वाहनांची संख्या ii) किती आगीच्या व इतर आपत्कालीन घटना कव्हर केल्या? iii) शहरात पुन्हा पुन्हा आगीच्या घटना घडू नयेत म्हणून केलेल्या उपाययोजना iv) अग्निशमन दलावर एकूण होणारा खर्च(कर्मचारी आस्थापनासह) v) अग्निशमन सेवांपासून मिळणारे एकूण उत्पन्न		
१.२	पर्यटन / ऐतिहासिक स्थळे / सामाजिक केंद्रे / ग्रंथालये	२०	i) एकूण पर्यटन/ऐतिहासिक स्थळे यांची संख्या ii) ऐतिहासिक स्थळांच्या देखभाली-साठी केलेले प्रयत्न. तपशील द्यावा iii) सामाजिक केंद्र, स्टेडियम, स्विमिंग पूल व क्रीडांगणे यांची व्यवस्था व संख्या व त्यापासून मिळालेले उत्पन्न iv) सामाजिक केंद्राच्या देखभालीवर होणारा खर्च v) शहरातील ग्रंथालयांची व पुस्तकांची संख्या vi) स्मशानभूमी / दफनभूमी व्यवस्था		
२	पर्यावरण	२०	१) पर्यावरण सद्यस्थितीचा अहवाल व त्याची प्रसिद्धी २) पर्यावरणाचा न्हास होवू नये म्हणून पर्यावरण संवर्धन उपाययोजना ३) आपात्कालीन व्यवस्थापन आराखडा तयार आहे काय ४) उपलब्धतेबाबत नागरीकांना माहिती आहे काय ५) शहरातील बगीचे / उद्याने / तलाव/खुली जागा इ. तपशील ६) वृक्ष गणना व लागवड ७) पर्यावरण नियमाची अंमलबजावणी ८) उल्लंघन करण्यान्यांवर करण्यात आलेली कार्यवाही / दंड वसूली		

३	रस्ते विकास	४०		
३.१	रस्ते	१०	<p>i) रस्त्याची एकूण लांबी रुंदी /(कॉर्क्रीट व अस्फाल्ट /डांबरी /कच्चा रस्ता) यांचे एकमेकांशी प्रमाण</p> <p>ii) मुख्य रस्त्यांची गुणवत्ता</p> <p>iii) रहिवाशी भागातील आंतरीक रस्त्यांची व्यवस्था, अतिक्रमणापासून मुक्त, टिकावृपणा</p> <p>iv) किती टक्के रस्त्यांना स्टॉर्म वॉटर ड्रेन आहेत?</p> <p>v) रस्त्यांपासून खर्च वसूली (टोल व अन्य मार्गांने)</p> <p>vi) रस्त्यांच्या सजावटीसाठी केलेल्या उपाययोजना</p> <p>vii)एकुण रस्त्यांपैकी डिव्हायडर्स असलेले रस्ते</p> <p>viii)शहरातील सौदर्योकरण केलेल्या रस्त्यांचा तपशील</p>	
३.२	फूटपाथ	८	<p>i) एकुण कि.मी. रस्त्यांपैकी किती किमी रस्त्यावर फूटपाथ आहे?</p> <p>ii) फुटपाथचा वापर वाढविण्यासाठी व देखभालीसाठी केलेल्या उपाययोजना</p> <p>iii) पादचाऱ्यांसाठी फुटपाथ खुले ठेवण्यासाठी केलेल्या उपाययोजना</p> <p>iv) फुटपाथवर पर्याप्त थुकदाण्या उपलब्ध आहेत काय,</p>	
३.३	जंक्शन्स, आयलॅंड्स् व वाहतूक	५	<p>i) खाजगी संस्थांच्या सहभागातून उभारलेल्या जंक्शन्स, आयलॅंड्सची संख्या</p> <p>ii) किती इलेक्ट्रॉनिक ट्रॅफिक सिग्नलस् आहेत (एकूण पैकी)</p> <p>iii) वाहतूक नियमनासाठी केलेल्या उपाययोजना, त्यांच्या प्रभावपणा</p> <p>iv) वेग गतिरोधकांची रचना व्यवस्थित व योग्य ठिकाणी केली आहे</p>	

३.४	स्ट्रीट लाईट्स	७	<ul style="list-style-type: none"> i) प्रति कि.मी.स्ट्रीट लाईटची संख्या ii) स्ट्रीट लाईटची एकूण संख्या iii)स्ट्रीट लाईटसची सख्ता iv)स्ट्रीट लाईटच्या गुणवत्तेमध्ये सुधारणेसाठी केलेल्या उपाययोजना v)स्ट्रीट लाईटच्या देखभालीसाठी उपाययोजना व प्रभावीपणा vi)स्ट्रीट लाईटच्या देखभालीवरील एकूण वार्षिक खर्च vii)खर्च बचतीसाठी / उत्पन्न वाढविण्यासाठी केलेल्या उपाययोजना viii)किती अतिरिक्त उत्पन्न / बचत झाली 	
३.५	वाहनतळाची उपलब्धता	१०	<ul style="list-style-type: none"> (i) शहरातील वाहनथळाबे /वाहन तळांची संख्या (ii) वाहन पार्किंग क्षमता (iii) पे पार्क वाहन तळांची संख्या व क्षमता (iv) पे पार्किंगसाठी होणारा खर्च व मिळणारा महसूल 	
४	शहर सौदर्याकरण	२०	<ul style="list-style-type: none"> i) शहरातील सुशाभिकरण केलेल्या स्थळांची संख्या व तपशील ii) खाजगीकरणामार्फत शहर सौदर्याकरणासाठी राबविण्यात आलेल्या प्रकल्पांची संख्या, <p>प्रकल्पांचा तपशील</p>	
५	विकास आराखड्याची अमंलबजावणी	२०	<ul style="list-style-type: none"> (i) किती % आरक्षणे ताब्यात घेतली (ii) जमीन ताब्यात घेण्याची कार्यपद्धती (iii) टिडीआर (भूसंपादन / नगररचना योजनेमधून / इ) iv) आरक्षित प्लॉटच्या विकासासाठी केलेल्या प्रयत्नाचा तपशील 	
६	ग्राहक समाधान अहवाल	१०	<ul style="list-style-type: none"> १) या संदर्भात नागरिकांचे सर्वेक्षण केले आहे काय, २) असल्यास, किती लोकांचे केले आहे, ३) त्यापैकी किती नागरिक याबाबत समाधानी आढळून आले , ४) असमाधानी नागरिकांच्या तक्रारींच्या निवरणाकरिता करण्यात आलेल्या / येत असलेल्या उपाययोजना 	
एकूण गुण		१५०		

गट - ब मुद्दा क्र. II : अतिक्रमण निर्मूलन व अनधिकृत बांधकामांना प्रतिबंध

एकूण गुण - १००

अ . क्र.	विषय	कमाल गुण	संकलित करावयाची माहिती	अभियानाच्या सुरुवातीची दिनांक २/१० ची स्थिती	अभियान कालावधीतील दिनांक १० जून पर्यंतची स्थिती
१.	२		४		
१	इमारत परवानगी	३०	१) इमारत परवानगीमध्ये सुलभता व पारदर्शकता आणण्यासाठी केलेल्या उपाययोजना. २) विहित कालावधीत दिलेल्या बांधकाम परवानगी ३) किती मालमत्तांवर कर लावण्यात आला ४) विकास शुल्कात व ठेवित झालेली वाढ		
२	अनधिकृत बांधकामे	२०	i) एकूण अनधिकृत बांधकामे संख्या (सर्वेक्षण केले असणे आवश्यक) ii) यापैकी किती जणांवर फौजदारी गुन्हे नोंदविले त्याची संख्या iii) त्यापैकी किती अनधिकृत बांधकामे पाडण्यात आली त्याची संख्या		
३	अतिक्रमणे	२०	i)एकूण अतिक्रमणे ii)अतिक्रमणे रोखण्यासाठी आखलेल्या उपाययोजना / धोरण iii)हटविण्यात आलेली अतिक्रमणे		
४	दंडात्मक वसूली	२०	अनधिकृत बांधकामे पाडणे व अतिक्रमणे हटविणे यापासून झालेली शुल्क वसूली		
५	ग्राहक समाधान अहवाल	१०	१४) या संदर्भात नागरिकांचे सर्वेक्षण केले आहे काय, १५) असल्यास, किती लोकांचे केले आहे, १६) त्यापैकी किती नागरिक याबाबत समाधानी आढळून आले , ४) असमाधानी नागरिकांच्या तक्रारींच्या निवरणाकरिता करण्यात आलेल्या / येत असलेल्या उपाययोजना		
एकूण गुण		१००			

गट - ब मुद्दा क्र.III : शिक्षण, सामाजिक सुविधा, माता/बाल संगोपन					एकूण गुण - १००
अ . क्र.	विषय	कमाल गुण	संकलित करावयाची माहिती	अभियानाच्या सुरुवातीची दिनांक २/१० ची स्थिती	अभियान कालावधीतील दिनांक १० जून पर्यंतची स्थिती
१.	२	३	४	५	६
१	शिक्षण	३०			
८.१	शैक्षणिक सुविधा	१०	नागरी संस्थांनी शहरांतील सर्वसाधारण / झोपडपट्टी भागातील मुलांकरिता पुरविलेल्या पूर्व प्राथमिक, प्राथमिक, माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शैक्षणिक सुविधांचा तपशील		
८.२	प्रौढ साक्षरता प्रमाण	१०	i) प्रौढ साक्षरता प्रमाण ii) प्रौढ साक्षरतेचे किती वर्ग चालविले जातात व त्यातील लाभार्थ्याची संख्या		
८.३	आर्थिक व्यवस्थापन	१०	i) नागरी संस्थेचा शिक्षणावरील एकूण वार्षिक खर्च ii) खर्च व उत्पन्नामधील तफावत कमी करण्यासाठी उपाययोजना		
२	सामाजिक सुविधा	३०	१) क्रीडांगणे, समाजमंदीर, वाचनालये, मोक्षधाम, सभागळे, नाट्यगृहे, मोफत आरोग्य शिबीर, माफत कायदा सल्ला केंद्र यांची सुविधा २) वृद्धाश्रमांची संख्या ३) वृद्धाश्रमातील एकूण लाभार्थी		
३	माता / बाल संगोपन	३०	१) अर्भक मृत्यू, बाल मृत्यू व माता मृत्यू २) मृत्यू रोखण्यासाठी केलेल्या उपाययोजना ३) नवजात शिशुसांती लसीकरण व्यवस्था		
५	ग्राहक समाधान अहवाल	१०	१) या संदर्भात नागरिकांचे सर्वेक्षण केले आहे काय, २) असल्यास, किती लोकांचे केले आहे, ३) त्यापैकी किती नागरिक याबाबत समाधानी आढळून आले , ४) असमाधानी नागरिकांच्या तक्रारींच्या निवरणाकरिता करण्यात आलेल्या / येत असलेल्या उपाययोजना		
एकूण गुण		१००			

गट - ब मुद्दा क्र. IV : मनुष्यबळ, आर्थिक व्यवस्थापन व सुशासन

गुण १००

अ. क्र.	विषय	कमाल गुण	संकलित करावयाची माहिती	अभियानाच्या सुरुवाजीची दिनांक २/१० ची स्थिती	अभियान कालावधीतील दिनांक १० जून पर्यंतची स्थिती
१	२	३	४		
१	नागरी संस्थेचे कर्मचारी	१०	i) निकषाप्रमाणे नागरी संस्थेच्या प्रत्येक विभागात आवश्यक असलेले कर्मचारी व प्रत्येकात उपलब्ध कर्मचारी ii) नागरी संस्थेच्या एकूण उत्पन्नाच्या किती टक्के खर्च मनुष्यबळ व्यवस्थांवर होतो त्याची टक्केवारी iii) नागरी संस्थेच्या आस्थापनेवरील खर्चाचे प्रमाण कमी करण्यासाठी नागरी संस्थेने केलेले प्रयत्न		
२	मनुष्यबळ विकास	१०	१) दरवर्षी देण्यात येणाऱ्या प्रशिक्षणांची संख्या आणि त्याची परिणामकारीता २) चालू वर्षात रोजदारीवर नियुक्ती केलेल्या कर्मचाऱ्यांची संख्या ३) चालू वर्षात नियुक्ती केलेल्या कायमस्वरूपी कर्मचाऱ्यांची संख्या ४) सेवाभरतीची कार्यपद्धती		
३	कर्मचाऱ्यांचे आर्थिक व्यवस्थापन	१०	i) निवृत्ती वेतनासाठी वार्षिक अर्थसंकल्पातील तरतूद ii) ii) भविष्य निवाह निधीसाठी पगारातून कपातीची रक्कम वेळोवेळी सर्वसाधारण भविष्य निवाह निधी खात्यात जमा करण्यात येते का? iii) राखीव वेतन निधीची पर्याप्त तरतूद केलेली आहे काय? iv) वेतन राखीव निधीसाठी राखून ठेवलेली रक्कम		
४	उत्पन्न / खर्च	१५	१) नागरी संस्थेचे उत्पन्न २) नागरी संस्थेच्या मालमत्तेतून उत्पन्न ३) विविध सेवाशुल्कापसून मिळालेले उत्पन्न ४) महसूली खर्चातील कपात		
५	निविदा प्रक्रियेतील पारदर्शकता	५	i) निविदा प्रक्रियेतील पारदर्शकता राखण्यासाठी केलेल्या उपाययोजना ii) सर्व निविदा वृत्तपत्रात प्रसिद्ध करण्यात येतात काय ? iii) निविदा सर्वाना दिल्या जातात की, पात्र व्यक्तीनांच दिल्या जातात iv) निविदा वेबसाइटवर प्रसिद्ध करण्यात येतात काय ? v) निविदा सादर करण्याची प्रक्रिया निःपक्षपाती आहे काय ? vi) निविदा सादर करणे व प्रत्यक्ष काम बहाल करणे यामधील कालावधी		

६	कर्ज व थकबाकी	१०	नागरी संस्थेकडे विविध संस्थांची असलेली कर्ज व थकबाकी व ती परतफेड करण्यासाठी केलेले प्रयत्न व त्यात आलेले यश		
७	सुशासन	३०	१) नागरी संस्थेने लोकप्रतिनिधी, जनता आणि स्वयंसेवी संस्था यांचा सहभाग घेऊन केलेले प्रयत्न व त्यात आलेले यश २) श्रमदान व लोकसहभागातून केलेली कामे ३) तक्रार निवारण पद्धतीतील कार्यक्षमता ४) नागरी सुविधा केंद्र / एक खिडकी योजनेची उपलब्धता ५) सेवा उपलब्धतेबाबत उपलब्ध असलेले अर्जाचे नमुने व त्यांचे सुलभीकरण ६) नागरिकांच्या सनदेनुसार विहीत कालावधीत निकाली काढलेल्या अर्जांची संख्या ७) माहितीची प्रसिद्धी ८) कार्यालयाची स्थिती ९) झोन व वॉर्डस्तरावरील अधिकार		
८	ग्राहक समाधान अहवाल	१०	१७) या संदर्भात नागरिकांचे सर्वेक्षण केले आहे काय, १८) असल्यास, किती लोकांचे केले आहे, १९) त्यापैकी किती नागरिक याबाबत समाधानी आढळून आले , ४) असमाधानी नागरिकांच्या तक्रारींच्या निवरणाकरिता करण्यात आलेल्या / येत असलेल्या उपाययोजना		
एकूण		१००			

गट - ब मुद्दा क्र. V : आर्थिक विकास, रोजगार निर्मिती व दारिद्र्य निर्मूलन

गुण ५०

अ. क्र.	विषय	कमाल गुण	संकलित करावयाची माहिती	अभियानाच्या सुरुवातीची दिनांक २/१० ची स्थिती	अभियान कालावधीतील दिनांक १० जून पर्यंतची स्थिती
१	२	३	४	५	६
१	आर्थिक विकास	१०	१) दरडोई उत्पन्न २) शहराच्या आर्थिक विकासाकरिता राबविण्यात येणा-या योजना ३) त्यामुळे शहराचा झालेला विकास		
२	रोजगार निर्मिती	१५	१. रोजगार निर्मितीसाठी राबविण्यात येणा-या योजना. २. झालेली रोजगार निर्मिती. ३. बेरोजगारांना करण्यात आलेले सहाय्य. ● कर्ज / अनुदान. ● व्यावसायिक प्रशिक्षण. ४. रोजगार हमी योजनेअंतर्गत लाभार्थ्यांची संख्या.		
३.	दारिद्र्य निर्मूलन	१५	१. दारिद्र्य रेखेखालील लोकसंख्या. २. दारिद्र्य निर्मूलन कार्यक्रमांतर्गत राबविण्यात येणा-या विविध योजना (SJSRY, DWCUA) ३. दारिद्र्य निर्मूलनाच्या विविध कार्यक्रमांतर्गत गरजूना देण्यात आलेले सहाय्य ● कर्ज / अनुदान. ● व्यावसायिक प्रशिक्षण. ४. दारिद्र्य निर्मूलन कार्यक्रमामुळे दारिद्र्य रेखेवर आलेली लोकसंख्या. ५. दारिद्र्य निर्मूलन कार्यक्रमावर करण्यात आलेला खर्च.		
४	ग्राहक समाधान अहवाल	१०	१) या संदर्भात नागरिकांचे सर्वेक्षण केले आहे काय, २) असल्यास, किती लोकांचे केले आहे, ३) त्यापैकी किती नागरिक याबाबत समाधानी आढळून आले , ४) असमाधानी नागरिकांच्या तक्रारींच्या निवरणाकरिता करण्यात आलेल्या / येत असलेल्या उपाययोजना		
एकूण गुण		५०			

परिशिष्ट - ब

नागरी स्वच्छता अभियान कार्यक्रमाचा तपशील

१.	२.			३.	४.	५.	६.
फेरी क्रमांक	गट क्र.नुसार निवड			तपासणी कालावधी	तपासणी समिती / संस्था	निम्नस्तरीय समितीने त्यापेक्षा उच्चस्तरीय समितीकडे / शासनास अहवाल सादर करणाऱ्या तारखा / कालावधी	बक्षीस समारंभ हस्ते
	(१) व (२) महानगरपालिका	(३) अ + ब (वर्ग) नगर परिषदा	(४) क वर्ग नगर परिषदा + नगरपंचायत				
१	२	२अ	२ब	३	४	५	६
प्रथम फेरी	गट क्र. १ व २ मधील महानगरपालिकां- मधील प्रत्येक प्रशासकीय वार्डातील गुणानुक्रमे अ+, अ, ब व क दर्जाचे पार्षद वार्ड	गट क्र. ३ मधील प्रत्येक नगरपरिषदेतील गुणानुक्रमे अ+, अ, ब व क दर्जाचे पार्षद वार्ड	गट क्र. ४ मधील प्रत्येक नगरपरिषद/ नगरपंचायतीतील गुणानुक्रमे अ+, अ, ब व क दर्जाचे पार्षद वार्ड	तिन्ही गटासाठी :- ११ जून ते २५ जून	<u>गट क्र. १ व २ :-</u> महानगरपालिका आयुक्तांच्या अध्यक्षतेखालील तपासणी समिती अथवा महानगरपालिका आयुक्तांनी नियुक्त केलेली अशासकीय स्वयंसेवी संस्था (NGO) <u>गट क्र. ३ व ४</u> मुख्याधिकाऱ्यांच्या अध्यक्षतेखालील तपासणी समिती अथवा मुख्याधिकाऱ्यांनी नियुक्त केलेली अशासकीय स्वयंसेवी संस्था (NGO)	अभियानाच्या संबंधित वर्षामध्ये स्पर्धेसाठी विहीत केलेल्या निकषांतर्गत दिनांक २ ऑक्टोबरची स्थिती व दिनांक ३० जूनची स्थिती (झालेली प्रगती/वाढ यासह) तपशीलवार अहवाल संबंधित नागरी संस्थेने तयार करून छाननीसाठी तयार ठेवावा.	महानगरपालिका:- महानगरपालिका आयुक्तांचे हस्ते नगरपालिका (अ,ब,व क) :- संबंधित नगरपालिकेचे मुख्याधिकारी

१	२	३	४	५	६	
दुसरी कंटी	गट क्र. १ व २ मध्यात प्रत्येक महानगरपालिकेतील अ०, अ, व व क दर्जांचे प्रशासकीय चार्ट.	गट क्र. ३ मध्यात सर्व नगरपालिकामध्य॒न प्रत्येक विभागातील अ०, अ, व व क दर्जाचा नगरपालिका/ वंचायती	गट क्र. ४ मध्यात सर्व नगरपालिकामध्य॒न प्रत्येक विभागातील अ०, अ, व व क दर्जाचा नगरपालिका/ वंचायती	तिळी गटासाठी :- १. तुली से २५. तुली	गट क्र. १ व २ :- पट्टानगरपालिका आयुक्तांच्या अव्याहतेयातील तपासणी संस्थांती तपासणा महानगरपालिका आयुक्तांनी निषेद्ध केलेली आयातकीय स्वयंसेवी संस्था (NGO) गट क्र. ३ व ४ विभागीय आयुक्तांच्या अव्याहतेयातील तपासणी संस्थांती तपासणा विभागीय आयुक्तांनी निषेद्ध केलेली आयातकीय स्वयंसेवी संस्था (NGO)	दिनांक ५ ओगस्ट एवढी शासनाकडे (i) गट क्र. १ व २ महानगरपालिका- संवर्द्धित महानगरपालिका आयुक्तांचे हस्ते (ii) गट क्र. ३ व ४ नगरपालिका (अ, अ, व क) संवर्द्धित विभागीय आयुक्तांचे हस्ते

१	२	३	४	५	६	७
निवासी फोटो	संपूर्ण राज्यालयीन गट क्र. १ मध्येत ३०, अ, व व क दग्धाचा महानगरपालिका	संपूर्ण राज्यालयीन गट क्र. ३ मध्येत ३०, अ, व व क दग्धाचा महानगरपालिका	संपूर्ण राज्यालयीन गट क्र. ८ मध्येत ३०, अ, व व क दग्धाचा महानगरपालिका	६ अँगारे ते १५ सप्टेंबर	गट क्र.१ व २ आणि गट क्र. ३ व ४	दिनांक २५ संटंडर पद्धत मासनाळाऱ्हे वड्हाळ साईर कल्यानसर अंतीम फोटोलीन निकाल
+ सकारात्मक निकालातील सर्वांगीक गुण प्राप्त करणारी गट क्र. १ मध्येत महानगरपालिका (१ वर्षिस)	सकारात्मक निकालातील सर्वांगीक गुण प्राप्त करणारी गट क्र. १ मध्येत महानगरपालिका (१ वर्षिस)	+ सकारात्मक निकालातील सर्वांगीक गुण प्राप्त करणारी गट क्र. १ मध्येत महानगरपालिका (१ वर्षिस)	+ सकारात्मक निकालातील सर्वांगीक गुण प्राप्त करणारी गट क्र. १ मध्येत महानगरपालिका (१ वर्षिस)		प्रथम लांधिर (नगर विकास विभाग) वांच्या अभ्यासालाईल राज्यालयीन लघासपारी समिती आणि पाली सुप्रतात न स्वतंत्रता विभागाच्या पैमालदरील शासनाने निश्चित केलेल्या वडालक्षीय स्वरंसेती संसदा	गट क्र. १ व २ मधील निकाल या. मंत्री (भाग विकास) व गट क्र. ३ व ४ मधील निकाल या. मंत्री (पाणी पुरवठां व स्वच्छता) वांचे सतराघर अंतिम करण्यात येतील.
+ सकारात्मक निकालातील सर्वांगीक गुण प्राप्त करणारी गट क्र. मध्येत महानगरपालिका (१ वर्षिस)						